

ኣማርኛ

እንደኣኡ መፍቻ ቋንቋ

የተማሪ መጽሐፍ

ሦስተኛ ክፍል

ለመጽሐፉ ሊደረግ የሚገባ ጥንቃቄ

1. የመጽሐፉን ሽፋን በጠንካራ ወረቀት ወይም በፕላስቲክ መሸፈን።
2. መጽሐፉን እርጥበት በሌለበት ደረቅ ቦታ ላይ በጥንቃቄ ማስቀመጥ።
3. መጽሐፉን በቆሻሻ እጅ ያለማገላበጥና ገጾቹን ያለመገንጠል።
4. በመጽሐፉ የሽፋንም ሆነ የውስጥ ገጾች ላይ የማያስፈልጉ ስዕሎችንና ጽሑፎችን ያለመሳልና ያለመጻፍ።
5. ለመጽሐፉ የገጽ መለያ ወይም የንባብ ማረፊያ የሆነ እልባት በጠንካራ ክርታስ ሰርቶ መጠቀም እንጂ የቆሙበትን ለማስታወስ ገጾችን አለማጠፍ።
6. ከመጽሐፉ ውስጥ አንድም ገጽ ሆነ ስዕል ገንጥሎ አለማውጣት።
7. መጽሐፉ ቢገነጠል እንኳን በጥንቃቄ መልሶ በማጣበቂያ ማያያዝ።
8. መጽሐፉ ቦርሳ ውስጥ ሲከተት እንዳይታጠፍና እንዳይጨማደድ ጥንቃቄ ማድረግ።
9. መጽሐፉ ለሌላ ሰው በውሰት ሲሰጥ የተዋሰው ሰው በጥንቃቄ እንዲይዝ መንገር።
10. መጽሐፉን በጥንቃቄ መግለጥ፤ ገጾቹ እንዳይገነጠሉና እንዳይወይቡ በጥንቃቄ መያዝ።

አማርኛ

እንደአፍ መፍቻ ቋንቋ
የተማሪ መጽሐፍ

ሦስተኛ ክፍል

አዘጋጅቶ:-

ባንቲሁን አለሙ ዘለለው
ኢዲስ ሲሳይ ትእዛዝ
ፋናዬ አሰፋ ቢቂላ

ገምጋሚ:-

መስፍን ደፈረሱ ወ/መድኅን
ትንቢት ግርማ ኃይሉ
ፋሲል ብዙነህ በቀለ

የጥራት ክትትል:-

ፍሬሕይወት አሰፋ ክበደ
አስማሚዎች

ክብነሽ አስማማው ለማ
ገነት ፈለቀ መብራቴ

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ በትምህርትና ሥልጠና ፍኖተ ካርታ ምክረ ሐሳብ መሰረት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ትምህርት ሚኒስቴር ተዘጋጅተው የቀረቡትን የሥርዓተ ትምህርት መጽሐፍት ማዘጋጃ ሰነዶችን መነሻ በማድረግ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ ተዘጋጅቶ በሲ.ዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስት ትምህርት ቢሮ የማስማማት ዝግጅት የተደረገበት ሲሆን የማስማማት ዝግጅቱና የሕትመት ወጪው በሲ.ዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስትና በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ትምህርት ሚኒስቴር የአጠቃላይ ትምህርት ጥራት ማረጋገጫ ፕሮግራም-ኢ/GEQIP-E/ ተሸፍኖአል።

በመሆኑም መጽሐፉን የማስማማት ዝግጅት ተደርጎበት መጠቀም እንዲቻል ለፈቀደ አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ፣ የማስማማት ዝግጅቱን በገንዘብ፣ በሰው ሃይልና በማቴሪያል፣ ልምዳቸውንና ዕውቀታቸውን በማጋራት ለረዱ፣ እንዲሁም ሌሎችም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለደገፉ አካላት፣ ተቋማትና ግለሰቦች ሁሉ የሲ.ዳማ ትምህርት ቢሮ ምስጋናውን ያቀርባል።

©የቅጂ መብት

የመጽሐፉ ህጋዊ የቅጂ ባለቤት የአዲስ አበባ አስተዳደርና የሲዳማ ብሔራዊ ክልል ትምህርት ቢሮዎች ናቸው።

© 2014፣ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ትምህርት ሚኒስቴር፣ የቅጂ መብት ሙሉ የተከበረ ነው። ያለፈቃድ ማተም፣ ማባዛት፣ ባልተገባ መንገድ ማከማቸትና በሃርድ ኮፒም ሆነ በሶፍት ኮፒ ማስራጨት እንዲሁም ላልተገባ ዓላማ መጠቀም በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ፣ ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 410/2004 ቅጂ መብት እና ጥበቃ ደንብ መሰረት ያስቀጣል።

2014 ዓ.ም
ሃዋሳ

ማጠቃለያ

ይዘት	ገፅ
መግቢያ	ii
ምዕራፍ አንድ	1
ጤና	1
ምዕራፍ ሁለት	13
ጉርብትና	13
ምዕራፍ ሶስት	24
ተረት	24
ምዕራፍ አራት	35
የጊዜ አጠቃቀም	35
ምዕራፍ አምስት	45
መጓጓዣ	45
ምዕራፍ ስድስት	56
ስነ ምግባር	56
ምዕራፍ ሰባት	66
ግብርና	66
ምዕራፍ ስምንት	79
ሥራ	79
ምዕራፍ ዘጠኝ	92
ባህል	92
ምዕራፍ አስር	105
ገበያ	105
የቃላት ፍቺ	116
ዋቢ ፅሁፎች	117
የፊደል ገበታ	119
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	121

መግቢያ

ይህ መጽሐፍ የሦስተኛ ክፍል አማርኛ እንደአፍ መፍቻ ቋንቋነት ለሚማሩ ተማሪዎች የተዘጋጀ ነው። በዚህ መጽሐፍ የሚማሩ ተማሪዎች በቋንቋው በብቃት ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዲችሉ ለማድረግ ተሻሽሎ የተዘጋጀ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት አካል ነው።

መጽሐፉ ሲዘጋጅ መነሻ ያደረገው ተማሪዎች ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዴት እንደሚማሩ ማለማመድ ላይ የተመሰረተ ነው።

ይህ መጽሐፍ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት እና መርሃ ትምህርትን መሰረት አድርጎ የተዘጋጀ ሲሆን የሚከተሉትን መሰረታዊ መርሆች አካቷል።

፩. ተማሪዎች ስዕሎችን በመመልከት ተረቶችን ወይም ታሪኮችን በማዳመጥ የማዳመጥና የመናገር ክሂላቸውን ያዳብራሉ።

፪. ተማሪዎች የሚነበብላቸውን ታሪክ ወይም ምንባብ በሚገባ በማዳመጥ ያዳመጡትን ታሪክ ወይም ምንባብ በንግግርም ሆነ በፅሁፍ በግልፅ ቋንቋ መናገርና መፃፍ ይጠበቅባቸዋል። ይህንንም ለማድረግ ይችሉ ዘንድ ተከታታይ የመናገርና የመፃፍ ተደጋጋሚ ልምምድ ማድረግ አለባቸው።

፫. ተማሪዎች ባዳመጡትና ባነበቡት ፅሁፍ ውስጥ አዳዲስ ቃላት የሚወክላቸውን ፍቺ በመፃፍ በተገቢው የቃላት አሰካክ ስርዓት በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን ይማራሉ።

፬. ተማሪዎች በተለመዱና በአዳዲስ ቃላት የተመሰረቱ አረፍተ ነገሮችን ማንበብ ይጠበቅባቸዋል።

፭. ተማሪዎች አዳዲስ ቃላትን ሲያዳምጡና ሲያነቡ የአዳዲስ ቃላትን ፍቺ አብረው መማር አለባቸው። በዚህም የሚያደምጡትንና የሚያነቡትን ሃሳብ ይረዳሉ። የቃላት እውቀታቸውንም በማሳደግ በንግግርና በፅሁፍ ሃሳባቸውን በአግባቡ ይገልጻሉ።

፮. ተማሪዎች የተለያዩ ተረቶችን ወይም ታሪኮችን ሌሎች ፅሁፎችን አንብበው መረዳት ይችሉ ዘንድ የአንብቦ መረዳት ተግባራትን በተደጋጋሚ በመስራት ማዳበር ይጠበቅባቸዋል።

ምክር ለወላጆች

ውድ የተማሪ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልጆቻችን የቋንቋ ትምህርቱን በአግባቡ ይገነዘቡ ዘንድ የመምህራን እና የእርሶ ጥምር እገዛ ያስፈልጋል። ስለሆነም ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ተግባራት ከግንዛቤ በማስገባት በቤትዎ ውስጥ ልጆቻችን ያግዙ።

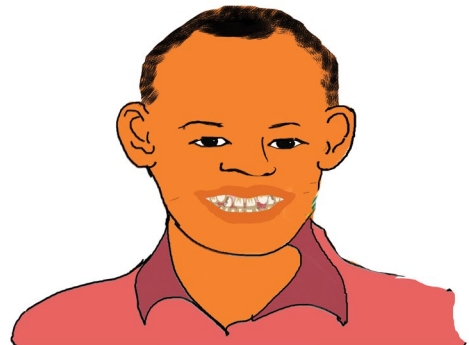
- ፩. ለልጆቻችን የተለያዩ ታሪኮችን፣ ተረቶችን...ይንገሯቸው /ያንብቡላቸው።
- ፪. ለልጆቻችን የንገሯቸውን/ ያንብቡላቸውን ታሪክ/ ተረት ልጆቻችን መልሰው እንዲተርኩ/ እንዲናገሩ ያበረታቷቸው።
- ፫. በተማሪ መፅሃፍ ላይ የቀረቡትን ምንባቦችና ተግባራት በየጊዜው እየተከታተሉ ያሰሯቸው።
- ፬. ልጆቻችን በራሳቸው ተነሳሽነት የተለያዩ ፅሁፎችን እንዲያዳምጡ፣ እንዲናገሩ፣ እንዲያነቡና እንዲፅፉ ያበረታቷቸው።
- ፭. ልጆቻችን መምህራቸው በቤታቸው ተዘጋጅተው በመምጣት በተግባር እንዲያሳዩ የሚሰጧቸውን ተግባራዊ ክንውን መተግበሪያ የሚሆኑ ቁሳቁሶች በማሟላት የወላጅነት ግዴታዎን ይወጡ።

የምዕራፉ አላማዎች፡ ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች ፡-

- ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ዘገባ በቃል ታቀርባላችሁ።
- የተሰጣችሁን ምንባብ በትክክለኛው አገላለፅ ታነባላችሁ።
- ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ትርጉም ትሰጣላችሁ።
- የአረፍተ ነገር አያያዦችን ለይታችሁ ትጠቀማላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

የጥርስ ንፅህና አጠባበቅ

የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ከስዕሉ ምን ተረዳችሁ?
2. የጥርስ ንፅህና አጠባበቅ ምንድን ነው?
3. አንድ ሰው በቀን ውስጥ ቢያንስ ስንት ጊዜ ጥርሱን መቦረሽ አለበት?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ሀ. ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ፡፡

1. ቀደም ሲል ባዳመጣችሁት ምንባብ ውስጥ የተጠቀሱት ስሞች ማንና ማን ናቸው?
2. ተማሪዎቹ የሚኖሩበት ከተማ የት ነው?
3. ተማሪዎቹ ስንተኛ ክፍል ናቸው?
4. ያዳመጣችሁት ምንባብ ማስተላለፍ የፈለገው መልዕክት ምንድን ነው?

ለ. ከላይ በዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ሀሳባችሁን በፅሁፍ ግለፁ፡፡

1. የፅሁፉ ዋና ሃሳብ ምንድን ነው?
2. አቤል የጥርስ ንፅህናውን ከመጠበቅ አኳያ ማድረግ የነበረበትን ተግባራት በፅሁፍ ግለፁ፡፡

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ሀ. ከዚህ በታች ለተሰጡት ቃላት ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ተመሳሳይ ፍቺያቸውን ፃፉ፡፡

ምሳሌ፡- ሄደ = ተጓዘ

1. ቦረሽ
2. በተደጋጋሚ
3. በጠና
4. ጓደኛ
5. ወላጅ

ለ. ከዚህ በታች ለተሰጡት ቃላት ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ተቃራኒ ፍቺያቸውን ፃፉ።

ምሳሌ፡- ሄደ = መጣ

1. ጎበዝ
2. ታመመ
3. ንፁህ
4. ጠዋት
5. ሴት

ተግባር ሶስት፡- መጻፍ

ምሳሌውን መሰረት በማድረግ በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

- ምሳሌ፡- 1. ጓደኛ፡- መሀመድ የሀና ጓደኛ ነው።
2. ተማሪ፡- ዘምዘም ጎበዝ ተማሪ ናት።

ከላይ በቀረቡት ጓደኛ እና ተማሪ በሚሉት ቃላት ሁለት አረፍተ ነገሮችን መመስረት ተችሏል። ተማሪዎች እናንተም ከዚህ በታች በቀረቡት ቃላት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

1. ቀን
2. ሰው
3. ክፍል
4. ጥርስ
5. ጤና ጣቢያ
6. ሐኪም
7. መከረ

ክፍል ሁለት፡- ማንበብ

የአካባቢና የግል ንፅህና

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች፡-

1. ስዕሉን በመመልከት የተገነዘባችሁትን ህሳብ በቃል ለመምህራችሁና ለክፍል ንጽህናችሁ ግለፁ።
2. ከርዕሱ ተነስታችሁ ምንባቡ ስለምን የሚያስረዳ ይመስላችኋል?

የአካባቢና የግል ንፅህና

ጤናማ ለመሆን የአካባቢንና የግል ንፅህናን መጠበቅ አስፈላጊ ነው። ሰዎች እንዳይታመሙ አስቀድመው ጥንቃቄ ለማድረግ አካባቢያቸውንና የግል ንፅህናቸውን በሚገባ መጠበቅ ይኖርባቸዋል። የአካባቢን ንፅህና ለመጠበቅ የአካባቢው ማህበረሰብ አካባቢውን በጋራ ማፅዳት ይጠበቅበታል። በዚህም ከተለያዩ ተላላፊ በሽታዎች ማለትም እንደ ጉንፋንና ወባ ከመሳሰሉት ሊጠበቁ ይችላሉ።

ሰዎች የአካባቢያቸውንና የግል ንፅህናቸውን ባይጠብቁ ምን የሚሆኑ ይመስላችኋል?

በአንድ በኩል እያንዳንዱ ሰው የግል ንፅህናውን በመጠበቅ ጤንነቱን መጠበቅ ይችላል። የግል ንፅህና ሲባል ልብስን በአግባቡ ማጠብ፣ ፀጉርን ታጥቦ ማበጠር፣ እጅን በሳሙና በደንብ መታጠብ፣ እግርን መታጠብ፣ የካልሲና የጫማን ንፅህና መጠበቅ ያስፈልጋል።

በሌላ በኩል ሰዎች በአካባቢና በግል ንፅህና ጉድለት ምክንያት ሲታመሙ ፈጥነው ወደ ሐኪም ቤት መሄድ አለባቸው። ሐኪም ቤት ሄደው በሽታቸው ከተገኘ በኋላ የሚሰጣቸውን መድሃኒት በአግባቡ መውሰድ ይኖርባቸዋል። በአጠቃላይ ሰዎች የአካባቢንና የግል ንፅህናን መጠበቅና ሲታመሙ መታከም በጤና ለመኖር ያስችላቸዋል።

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት በቃል መልሱ።

1. ጤናማ ለመሆን ምን ማድረግ ያስፈልጋል ?
2. ሰዎች ወደ ሃኪም ቤት የሚሄዱት ለምንድን ነው ?
3. አንድ ሰው ሲታመም ምን ማድረግ አለበት ትላላችሁ ?
4. የአካባቢውንና የግል ንፅህናውን የማይጠብቅ ሰው ምን ሊገጥመው ይችላል?
5. አንድ ሰው ከሐኪም ቤት የሚሰጠውን መድሃኒት በአግባቡ መውሰድ ያለበት ለምንድን ነው?

ለ. ከዚህ በታች ለቀረበት ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በፅሁፍ ሃሳባችሁን አስፍሩ።

1. የምንባቡን ዋና ሃሳብ በሶስት ዓረፍተ ነገሮች ግለፅ።
2. የግልንና የአካባቢ ንፅህና አንድነትና ልዩነት በፅሁፍ አብራሩ።
3. የግል ንፅህናችንን በሚገባ እየጠበቅን የአካባቢያችንን ንፅህና ባንጠብቅ ምን የሚከሰት ይመስላችኋል?

ሐ. በሚከተሉት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን ክፍት ቦታዎች ከሰንጠረዥ ውስጥ ተስማሚ ቃላትን በመምረጥ አሟልታችሁ ዓፉ።

ሐኪም በቤት	ሰዎች	የአካባቢውን ንፅህና
መድሃኒት	የግል ንፅህና	በጤና

1. _____ ለመኖር የአካባቢንና የግል ንፅህናን መጠበቅ ይኖርብናል።
2. ሰዎች ከሐኪም ቤት የሚሰጣቸውን _____ በአግባቡ መውሰድ አለባቸው።
3. _____ እንዳይታመሙ አስቀድመው የአካባቢቸውንና የግል ንፅህናቸውን መጠበቅ አለባቸው።
4. እያንዳንዱ ሰው የራሱን _____ መጠበቅ አለበት።
5. ህብረተሰቡ በጋራ በመሆን _____ መጠበቅ ይችላል።

ተግባር ሁለት:- አቀላጥፎ ማንበብ

ሀ. ተማሪዎች ከላይ «የአካባቢና የግል ንፅህና» በሚል የቀረበውን ምንባብ እንደገና ተራ በተራ ድምፃችሁን ከፍ አድርጋችሁ ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል ሶስት:- ቃላት

ተግባር አንድ:- የቃላት ፍቺ

ሀ. በ «ሀ» ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ከ «ለ» ስር ተመሳሳይ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ.

1. መጠቃት
2. ተላላፊ
3. በፍጥነት
4. ሐኪም ቤት
5. ማጠብ

ለ.

- ሀ. በአስቸኳይ
ለ. መጋለጥ
ሐ. ተዛማጅ
መ. ማፅዳት
ሠ. የሕክምና ተቋም

ለ. በ«ሀ» ስር ለተዘረዘሩት ከ«ለ» ስር ተቃራኒያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ.

1. ማህበረሰብ
2. በጋራ
3. በሽተኛ
4. ንፁህ
5. በቅድሚያ

ለ.

- ሀ. በተናጠል
- ለ. ቆሻሻ
- ሐ. ግለሰብ
- መ. በኋላ
- ሠ. ጤነኛ

ሐ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ የተሰመረባቸውን ቃላት ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ያላቸውን አውዳዊ ፍቺ በፅሁፍ መልሱ።

ምሳሌ፡- ሀ. በአካባቢና በግል ንፅህና ጉድለት ምክንያት ሲታመሙ ፈጥነው ወደ ሐኪም ቤት መሄድ አለባቸው።

መልስ፡- ፈጥነው የሚለው ቃል በዓረፍተ ነገሩ ውስጥ ያለው አውዳዊ ፍቺ ቶሎ የሚል ይሆናል።

ለ. ጥንቃቄ በማድረግ በሽታን መከላከል ይቻላል።

መልስ፡- መከላከል የሚለው ቃል በዓረፍተ ነገሩ ውስጥ ያለው አውዳዊ ፍቺ መቆጣጠር የሚል ይሆናል።

1. ህፃናት የተመጣጠነ ምግብ መመገብ አለባቸው።

2. በወባ በሽታ የተያዘ ሰው ያንቀጠቅጠዋል።

3. ወ/ሮ ንግስት ህመሟ ጠናባት።

4. ካሌብ ጠዋት ጠዋት ሁልጊዜ ፀጉሩን ይታጠባል።

5. ሂሩት ለቤት ቁሳቁስ መግዣ ገንዘብ ወጭ አደረገች።

መ. ከዚህ በታች በቀረበው ሰንጠረዥ ውስጥ ያሉትን ቃላት ባለሰነት ወይም ባለ አራት ሆኔ መሆናቸውን የ <<√>> ምልክት በመጠቀም አመልክቱ።

ተ.ቁ	የተሰጡ ቃላት	ባለሰነት ሆኔ ቃላት	ባለአራት ሆኔ ቃላት
1	ለበሰ	√	
2	ሰበሰበ		√
3	ከበረ		
4	ደብተር		
5	እርሳስ		
6	ተማሪ		
7	ጠረጴዛ		
8	አጠበቀ		

ሠ. በምሳሌው መሰረት ከዚህ በታች የቀረቡትን ቃላት ነጠላ ወይም ብዙ ቁጥር በማለት ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፡-ደብተር - ነጠላ ቁጥር
ተማሪዎች - ብዙ ቁጥር

1. ቤት
2. ድመቶች
3. ሴቶች
4. ደግ
5. መኪና
6. ቴሌቪዥን
7. ብርቱካኖች
8. ወንበር
9. እናቶች
10. መምህር

ክፍል አራት

ተግባር አንድ፡- መጻፍ

ሀ. ከዚህ በታች ተዘበራርቀው የቀረቡትን የድርጊት ቅደም ተከተሎች እንደገና አስተካክላችሁ ዓፉ።

1. መፀዳጃ ቤት ሄዱ።
2. የደንብ ልብሳቸውን ለበሱ።
3. እጃቸውንና ፊታቸውን ታጠቡ።
4. ደብተራቸውን፣ መፅሃፋቸውን፣ እርሳስና እስክቢርቷቸውን ወደ ቦርሳቸው ከተቱ።
5. ወደ ትምህርት ቤት ሄዱ።
6. ከእንቅልፋቸው ተነሱ።
7. ቦርሳቸውን ያዙ።

ለ. የሳይንስ መምህራችሁን ወይም የትምህርት ቤታችሁን የጤና ባለሙያ ስለ ኮረና ቫይረስ መተላለፊያና መከላከያ መንገዶች ጠይቃችሁ በቡድን ፅፋችሁ ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ሐ. የአካባቢና ግል ንፅህና አጠባበቅ አስመልክቶ ከቤተሰባችሁ ወይም ከጎረቤቶቻችሁ በግል ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል አምስት፡- ሰዋሰው

ተግባር አንድ፡- አያያዦች

ማስታወሻ

አያያዦች ቃልን ከቃል፣ ሀረግን ከሀረግና አረፍተ ነገርን ከአረፍተ ነገር ጋር የሚያያይዙ ናቸው። አያያዥ ቃላት ወይም ሀረጎች ከሚባሉት መካከል ለምሳሌ ነገር ግን፣ እንጂ፣ እና፣ ስለዚህ ወ.ዘ.ተ. ናቸው።

ሀ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት ወይም ሀረጎች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ በቡድን ሆናችሁ አስምሩባቸው።

ምሳሌ፡- ሀ.ትምህርት ቤት መሄድ እፈልጋለሁ ነገር ግን ደክሞኛል።

ለ. ያሬድ ጎበዝ ተማሪ ስለሆነ ጥሩ ውጤት አስመዘገበ።

1. የሀገራችን ልጆች መልካሞች ስለሆኑ የተቸገረን ይረዳሉ።
2. ኢትዮጵያ የጀግኖች ሀገር እንጂ የሌቦች አይደለችም።
3. ሜላት መምህር እንጂ ሐኪም አይደለችም።
4. ፈተና ደርሷል ስለዚህ ማንበብ አለብኝ።
5. ያሬድ መፅሐፍ ማንበብ ሲወድ ቅድስት ግን ፊልም ማየት ትመርጣለች።
6. ወንዶ ገነት የቱሪስት መዳረሻ ብትሆንም በቂ የመዝናኛ ስፍራዎች የሏትም።

ለ. ከዚህ በታች በቀረቡት አያያዥ ቃላት በመጠቀም በምሳሌው መሰረት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

ምሳሌ፡- ነገር ግን

ዳመናው ዳምኗል ነገር ግን ዝናብ አይጥልም።

1. ስለሆነም
2. ይሁን እንጂ
3. ነገር ግን
4. ቢሆንም
5. ስለዚህ
6. እና

የክለሳ ጥያቄዎች

1. የግልና የአካባቢ ንፅህና አጠባበቅ አስመልክቶ በሬዲዮና ቴሌቭዥን የሚተላለፉ መረጃዎችን አዳምጣችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ ግለፁ።
2. የግልና የአካባቢ ንፅህና አጠባበቅ አስመልክቶ የተፃፉ ምንባቦችን ፈልጋችሁ በማምጣት በክፍል ውስጥ አቀላጥፋችሁ አንብቡ።
3. ከዚህ በታች ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺ ስጡ።

ሀ. ተጋላጭ	መ. መዛባት
ለ. በጥሞና	ሠ. መጠበቅ
ሐ. መትጋት	ረ. ፈጠራ
4. በግልና አካባቢ ንፅህና አጠባበቅ ጉድለት ሊከሰቱ የሚችሉ የጤና እክሎችን በአምስት አረፍተ ነገሮች ፃፉ።
5. በሚከተሉት አያያዥ ቃላትና ሀረጎች አረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

ሀ. ስለሆነም	መ. ቢሆንም
ለ. እንጂ	ሠ. ስለዚህ
ሐ. ነገር ግን	ረ. ግን

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- ተመሳሳይ ታሪክ አዳምጣችሁ በድጋሚ ትናገራላችሁ።
- አጫጭር ምንባቦችን አቀላጥፋችሁ ታነባላችሁ።
- ለቃላት ተቃራኒና ተመሳሳይ ፍቺ ትሰጣላችሁ።
- ስርዓተ ነጥቦችን ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገር ትፅፋላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

ጉርብትናና ጠቀሜታው

የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ተመልክታችሁ የተገነዘባችሁትን ሃሳብ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አስረዱ።
2. ርዕሱን ተመልክታችሁ ስለምን እንደሚገልፅ ተናገሩ።
3. መልካም ጉርብትና ማለት ምን ማለት ነው?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ሀ. ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ፡፡

1. ባዳመጣችሁት ምንባብ ውስጥ በመልካም ጉርብትናቸው የተጠቀሱት እነማን ናቸው?
2. የተጣላን የሚያስታርቁትና የተቸገረን የሚረዱት እነማን ናቸው?
3. አቶ አምሃ ሴት ልጃቸውን ሲድሩ ጎረቤቶቻቸው ምን አደረጉላቸው?
4. ወይዘሮ ሃያትና አቶ አምሃ በጎረቤቶቻቸው ደስተኛ የሆኑት ለምንድነው?
5. የሰርግ ስነ-ስርዓቱን ከስራ ጀምሮ እስከ ፍፃሜ ያደመቁት እነማን ናቸው?
6. ሰው ልጆች መልካም ጎረቤት ባይኖራቸው ምን ይሆናሉ?

ለ. ከዚህ በታች የቀረቡትን አረፍተ ነገሮች አንብባችሁ የያዙት ሃሳብ ትክክል ከሆነ እውነት ስህተት ከሆነ ደግሞ ሀሰት በማለት በቃል መልሱ፡፡ ምክንያታችሁንም ግለፁ፡፡

1. በመልካም ጉርብትና መኖር የሰዎችን ማህበራዊ ህይወት ያጠነክራል፡፡
2. በቤታቸው እንግዳ ተቀባይ ናቸው የተባሉት ወይዘሮ ሃያት ናቸው፡፡
3. ከዩኒቨርሲቲ ተመርቆ የመጣው የአቶ አምሃ ሁለተኛ ልጅ ነው፡፡
4. አቶ አምሃና ወይዘሮ ሃያት የሚኖሩት ፒያሳ አካባቢ ነው፡፡
5. በመልካም ጉርብትና የሚኖሩ ሰዎች እርስ በእርስ መደጋገፍ አለባቸው፡፡

ሐ. ከዚህ በታች በቀረቡት ጥያቄዎች ላይ ጥንድ ጥንድ በመሆን ተነጋግራችሁ የደረሳችሁበትን ሀሳብ ለክፍል ጓደኞቻችሁ በፅሁፍ አቅርቡ፡፡

1. እናንተ በአካባቢያችሁ የምታውቋቸውን ጎረቤቶቻችሁን ጥቀሱ።
2. ከጎረቤቶቻችሁ ጋር ስትኖሩ ለጎረቤቶቻችሁ ምን ምን ታደርጉላቸዋላችሁ?
3. ጎረቤቶቻችሁ ለእናንተ ምን ምን ያደርጉላችኋል?
4. ካዳመጣችሁት ታሪክ ጋር የሚመሳሰል ሌላ ታሪክ ከቤተሰቦቻችሁ ጠይቃችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በቃላችሁ ተርኩ።

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ሀ. ከዚህ በታች ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት ያደረጉ አረፍተ ነገሮች ቀርበዋል፤ በአረፍተ ነገሩ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቺ ስጡ።

1. ጉርብትና ለእርስ በእርስ ትስስር ጠቀሜታው የጎላ ነው።
2. የሰርግ ስራውን በመረዳዳት እስከ ፍፃሜው አደመቁት።
3. ማህበራዊ ህይወት የሚጎለብተው መልካም ጉርብትና ሲኖር ነው።
4. አቶ አምሃ የተጣላን ጎረቤት በማስታረቅ ይታወቃሉ።
5. ወይዘሮ ሃያት አመት በዓል ሲመጣ ለጎረቤቶቻቸው አስፈላጊውን እገዛ ሁሉ ያደርጋሉ።

ለ. ከዚህ በታች ከማዳመጥ ምንባብ ውስጥ ለወጡ ቃላት በምሳሌው መሰረት ተመሳሳይ ፍቺ ስጡ።

ምሳሌ፡- መልካም = ጥሩ፣ ያማረ፣ ሳቢ፣ አስደሳች ወ.ዘ.ተ.

1. መቻቻል
2. መከባበር
3. መተማመን
4. ምስጉን
5. ማድመቅ

ክፍል ሁለት፡- ማንበብ

«ከሩቅ ዘመድ የቅርብ ጎረቤት»

«ከሩቅ ዘመድ የቅርብ ጎረቤት»

ጎረቤታዎች በበዓላት ወቅት ቁርስ፣ ምሳ፣ እራት በየተራ እየተጠራሩ በመገባበዝ በደስታ አብረው ያሳልፋሉ። ተነፋፍቆ የተገናኘው ዘመድ፣ በተለያዩ መንገድ ዝምድናና ወዳጅነት የፈጠረው ሁሉ በዚህ መልኩ ተሰብስቦ በሳቅ በጨዋታ ያሳልፋል። የአብሮነት፣ የአንድነትና የማህበራዊ ግንኙነቱ ማሳያ በሆነው በዓል ወቅት ብዙዎች ደስታቸውን ያጣጥማሉ። ሁሉም እንደየ እምነቱ በዓሉን ቢያከብርም ክርስቲያኑ ሙስሊም ጎረቤቱን፣ ሙስሊሙም እንዲሁ ክርስቲያኑን ጎረቤቱን ጠርቶ ያለውን በወንድማማችነት መንፈስ ተካፍለው በደስታ በዓሉን ያከብራሉ። ሰርግም ሲደግሱ እንዲሁ አይለያዩም። ስጦታቸውን ይዘው በመሄድ ይታደማሉ።

ጎረቤታዎች ዓመት በዓልን በጋራ ከማሳለፍ በተጨማሪ በምን በምን ሊረዳዱ ይችላሉ ብላችሁ ታስባላችሁ?

እንዲህ በበዓል ወቅት ትስስሩ ይጠነክራል ለማለት እንጂ ሰዎች በጉርብትና አብረው ሲኖሩ አንዳቸው ለሌላኛው የሚያሳዩት ፍቅርና መተሳሰብ ጠንካራ ነው። ጩኸት እንኳን ሲሰማ ጎረቤት ቀድሞ

ይወጣል። ፀብም ከሆነ መሃል ገብቶ ይገላግላል። ድረሱልኝ ብሎም ከተጣራ ሰምቶ የሚተኛ ጎረቤት የለም። ከነአባባሉም «ከሩቅ ዘመድ የቅርብ ጎረቤት ይሻላል» ይባላል። መተሳሰቡ ከዚህም አልፎ ልጅን በጉዲፈቻ ወስዶ እንደራስ ልጅ አድርጎ በማሳደግ ይታወቃል። እዚህ ላይ መዘንጋት የሌለብን አንድ ሰው ልጅ በጉዲፈቻ ለማሳደግ ሲወስድ ዘር ጠይቆ ወይም ቆጥሮ አይደለም። በደም ከማይተሳሰረው ሰው ጋር በልጁ አማካኝነት ዝምድናውን ለማጠናከር ሲል የሚያደርገው ተግባር ነው።

ለምለም መንግሥቱ አዲስ ዘመን ግንቦት 1 ቀን 2013 ዓ.ም የኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት ዌብ ሳይት

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. ጎረቤታዎች እየተጠራሩ የሚገባበዙት በምን ወቅት ነው?
2. በምንባቡ መሰረት የአብሮነትና የማህበራዊ ግንኙነት ማሳያ የሆነው ምንድን ነው?
3. በበዓላት ወቅት በወንድማማችነት መንፈስ ተካፍለው ያከብራሉ የተባሉት እነማን ናቸው?
4. ጩኸት እንኳን ሲሰማ ቀድሞ ይደርሳል የተባለው ማነው?
5. «ከሩቅ ዘመድ የቅርብ ጎረቤት» ከሚለው ምንባብ ምን ተረዳችሁ? ተራ በተራ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አስረዱ።

ለ. ከዚህ ቀጥሎ ምንባቡን መሰረት ያደረጉ ጥያቄዎች ቀርበዋል። ለእያንዳንዳቸው ከቀረቡት አማራጮች መካከል ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል/ሆሄ ምረጡ።

1. ጎረቤታዎች በበዓላት ወቅት በምን በምን ጊዜ ሊጠራሩ ይችላሉ?
ሀ. በቁርስ ለ. በምሳ ሐ. በእራት መ. በሁሉም
2. ልጅን እንደራስ ልጅ ወስዶ ማሳደግ ምን ይባላል?
ሀ. ጉዲፈቻ ለ. አምቻ ሐ. ጋብቻ መ. ጉልቻ
3. በደም ከማይተሳሰሩት ጋር ሲባል ምን ለማለት ተፈልጎ ነው?
ሀ. ዘመዳሞች ለ. ዝምድና የሌላቸው ሐ. ወንድማማቾች መ. እህትማማቾች
4. ከሚከተሉት ውስጥ ጠንካራ ማህበራዊነት እንዲኖር የሚያስችለው የቱ ነው?
ሀ. ፍቅር ለ. መከባበር ሐ. መተሳሰብ መ. ሁሉም

ሐ. ከዚህ በታች በቀረቡት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ወይም ሀረጎች አውዳዊ ፍች ስጡ።

1. ተነፋፍቆ የተገናኘ ቤተ ዘመድ ሁሉ ተሰባስቦ በላቅ በጨዋታ በዓልን ያሳልፋል።
2. የአንድነትና የማህበራዊ ግንኙነት ማሳያ በሆነው በዓል ወቅት ብዙዎች ደስታቸውን ያጣጥማሉ።
3. በሰርግ ድግስ ወቅት ታዳሚዎች ስጦታ ይዘው ይሄዳሉ።
4. እዚህ ላይ መዘንጋት የሌለብን አንድ ሰው በጉዲፈቻ ልጅ ሲወስድ ዘር ጠይቆ አይደለም።

ተግባር ሁለት :- አቀላጥፎ ማንበብ

ሀ. ከዚህ በታች የቀረበውን ምንባብ ድምፃችሁን ከፍ አድርጋችሁ መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት አቀላጥፋችሁ አንብቡ።

ፌኔትና ያዕቆብ

ፌኔትና ያዕቆብ የአዲሱ ገበያ አካባቢ ልጆች ናቸው። ፌኔት በትምህርቷ በጣም ጎበዝ በመሆኗ የቤት ስራዋን በአግባቡ ሰርታ ትመጣለች። በዚህም የተነሳ መምህሮቿ በጣም ይወዷታል። ያዕቆብ ደግሞ ስለማያጠናና የቤት ስራውንም በአግባቡ ስለማይሰራ መምህራኑ ሁልጊዜ ይቆጡታል።

ፌኔት ይህንን ተመልክታ ያዕቆብን «አንተ ለምን አታጠናም? የቤት ስራህንስ ለምን ሰርተህ አትመጣም?» ስትል ጠየቀችው። ያዕቆብም «ከእንግዲህ ወዲህ ጊዜየን በአግባቡ በመጠቀም የቤት ስራዬንም ሰርቼ እመጣለሁ» በማለት የፌኔትን ምክር ተቀብሎ በጋራ ማጥናት ጀመሩ፤ የቤት ስራቸውንም አብረው መስራት ቀጠሉ። በዚህ የተነሳ ያዕቆብ በትምህርቱ ከቀን ቀን በከፍተኛ ሁኔታ እየተሻሻለ መጣ። በዚህ ምክንያት ሁለቱም ጓደኛዎች በሰፈሩም ሆነ በትምህርት ቤቱ የታወቁ አርዓያ ተማሪዎች መሆን ቻሉ።

ክፍል ሶስት፡- ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት በ«ሀ» ረድፍ ላሉት ከ«ለ» ረድፍ ተመሳሳይ ፍቺ በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ.

1. መስተጋብር
2. ቅን
3. ሽንጋይ
4. ተወዳጅ
5. አሰናዳ
6. ደስታ

ለ.

- ሀ. ደግ/መልካም
- ለ. አታላይ/አጭበርባሪ
- ሐ. ግንኙነት/ትስስር
- መ. ተዛመደ/ተፋቀረ
- ሠ. ሀሴት/ፈንጠዝያ
- ረ. አዘጋጀ/ሰራ

ለ. ለሚከተሉት ቃላት በ«ሀ» ረድፍ ላሉት ከ«ለ» ረድፍ ተቃራኒ ፍቺ በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ

1. ሰጠ
2. ባህላዊ
3. ግርጌ
4. ፍቅር
5. በተነ
6. ጣፋጭ

ለ

- ሀ. ራስጌ
- ለ. ቀማ
- ሐ. ሰበሰበ
- መ. ዘመናዊ
- ሠ. መራራ
- ረ. ጥላቻ

ሐ. ምሳሌውን መሰረት በማድረግ በሚከተሉት ቃላት ውስጥ ያሉትን ውስብስብ ሆኔያት ለይታች አውጡ።

ምሳሌ፡- ተጓዘ	ጓ
ተጓኳኳ	ኳ
ላሟ	ሟ

ተ.ቁ	ቃላት	
1	ሯጭ	
2	ፋፋቴ	
3	በኋላ	
4	ታጓኳ	
5	ቧጓቧ	

መ. የሚከተሉትን ውስብስብ ሆኔያት በመጠቀም ቃላትን መስርቱ።

ምሳሌ፡- ሷ = ልብሷ

1. ጧ
2. ቋ
3. ሺ
4. ቷ
5. ሷ

ክፍል አራት፡- መጻፍ

ማስታወሻ

ስርዓተ ነጥቦች

በአማርኛ ቋንቋ ውስጥ የተለያዩ ስርዓተ ነጥቦች አሉ። እነዚህን ስርዓተ ነጥቦች ጥቅም ላይ የምናውላቸው በፅሁፍ ወቅት ሲሆን ፅሁፉ ለአንባቢ ግልፅ የሆነ መልዕክትን ለማስተላለፍ ያግዛሉ። በፅሁፍ ውስጥ ተዘውትረው ጥቅም ላይ የሚውሉት ስርዓተ ነጥቦች የሚከተሉትን ይመስላሉ።

1. **ጥያቄ ምልክት (?)** ይህ ስርዓተ ነጥብ ጥያቄያዊ አረፍተ ነገሮችን ለማቅረብ ያገለግላል።

ምሳሌ፡- መቼ መጣህ?

2. **ነጠላ ሰረዝ (፣)** ይህ የስርዓተ ነጥብ ምልክት የሚያገለግለው ተመሳሳይነት ያላቸውን ተከታታይ ነገሮች በምንዘረዝርበት ጊዜ በመካከላቸው ለመለያየት በመግባት ያገለግላል።

ምሳሌ፡- በፀሎት ለትምህርት የሚሰፈልጓትን እንደኬን፣ ብሬል፣ መፅሐፍና ደብተር ገዛች።

3. **ቃለ አጋኖ (!)** ይህ የስርዓተ ነጥብ ምልክት ለሰዎች

ማስጠንቀቂያ በምንናገርበት ጊዜ ወይም አድናቆታችን በምንገልፅበት ጊዜ በፅሁፍ ውስጥ የምንጠቀምበት ነው።
ምሳሌ፡- ተጠንቀቁ!

ዋው! እንዴት ያለ ጎበዝ ልጅ ነው።

4. ትዕምርተ ጥቅስ (< >) ይህ የስርዓተ ነጥብ ምልክት የሚያገለግለው ሰዎች የፃፉትን ወይም የተናገሩትን ክራሳችን ሀሳብ በፅሁፍ ውስጥ ለይተን የምናመለክትበት ነው።

ምሳሌ፡- መምህሩ «በርትታችሁ አጥኑ» ሲሉ መከሩን።

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ የገቡትን ስርዓተ ነጥቦች ለይታችሁ ፃፉ።

1. መቼ ትመጨያለሽ?
2. እሱ ጎበዝ ተማሪ ነው።
3. ዋው! እንዴት ታምራለች።
4. ታምራት የስምንተኛ ክፍል ተማሪ ነው።
5. እሰይ! በጉጉት የሚጠብቀው የህዳሴው ግድባችን ሊጠናቀቅ ነው።

ለ. የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች በተገቢው ስርዓተ ነጥብ አሟልታች ፃፉ።

1. ይገርማል በጣም ግዙፍ ነው
2. ሰርተን መለወጥ የምንችልባት ውብ ሀገር አለችን
3. ባቂላ አተር አኩሪ አተርና ሽምብራ የጥራጥሬ እህሎች ናቸው
4. የአማርኛ መምህራችን በርትቶ ያጠና ተማሪ ጥሩ ውጤት ያመጣል እያሉ በተደጋጋሚ ይመክሩናል
5. እጅን በተደጋጋሚ በሳሙና መታጠብ ኮሮና ቫይረስን ለመከላከል ከሚያስችሉ መንገዶች አንዱ ነው

የክለሳ ጥያቄዎች

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትዕዛዙን መሰረት በማድረግ መልሳችሁን ስጡ።

1. ማህበራዊ ግንኙነትን ሊያጎለብቱ የሚችሉ ጉዳዮችን ከተለያዩ መዝናኛ ብዙሃን አምጥታችሁ በመፃፍ ለመምህራችሁ አሳዩ።
2. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቺ ስጡ።
 - ሀ. መወዳጀት
 - ለ. መለገስ
 - ሐ. አብሮነት
 - መ. ታጋሽነት
3. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ የተጓደሉትን የስርዓተ ነጥብ ምልክቶች አሟልታችሁ ዓፉ።
 - ሀ. የሒሳብ መምህራችን የቤት ስራችሁን በአግባቡ ስሩ አሉ
 - ለ. ደብተር እርሳስ እስክብሪቶና መፅሐፍ የትምህርት መሳሪዎች ናቸው
 - ሐ. የአንድነት ፓርክ ሊጎበኝ የሚገባው የመዝናኛ ስፍራ ነው
 - መ. ዋው የአካል ጉዳተኝነቱ ሳያግደው ምርጥ የፈጠራ ውጤት ሰርቶ አቀረበ

የምዕራፉ አላማዎች፡ ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ
ተማሪዎች፡-

- ያዳመጣችሁትን ተረት ትተርጎላችሁ።
- በተረት ውስጥ ያሉትን ዋና ገፅ ባህሪያት ትናገራላችሁ።
- ተገቢውን ስርዓተ ነጥብ ጠብቃችሁ ድምፃችሁን ከፍ አድርጋችሁ አጭር ተረት ታነባላችሁ።
- የታሪኩን ዋና ሃሳብ ትፅፋላችሁ።
- በምንባቡ ውስጥ ያሉትን አዳዲስ ቃላት ፍቺ ትገምታላችሁ።
- በተለያዩ ፅሁፎች ውስጥ ያሉ ስሞችን ትለያላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

ሰማዕቷ እናት

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ስትመለከቱ ምን የሚል ተረት አስታወሳችሁ?
2. «ሰማዕቷ እናት» የሚለው ተረት ስለምን የሚነግረን ይመስላችኋል?

ተግባር አንድ፡ አዳምጦ መረዳት

ሀ. ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ፡፡

1. ልጁ በድርጊቱ የተፀፀተው በምን ምክንያት ነው?
2. እናት የገዛ ልጇ «ሰራተኛዬ ናት» እያለ ሲያስተዋውቃት ቅር ያልተሰኘችው ለምንድን ነው?
3. በተረቱ ውስጥ የተጠቀሱት ዋና ዋና ባለታሪኮች (ገፀ ባህሪያት) እነማን ናቸው?
4. በተረቱ ውስጥ «እናት ጥራ ግራ ልጇን ትመግበው ነበር» ይላል፡፡ ልጅን ተንከባክቦ ማሳደግና መመገብ የእናት ሀላፊነት ብቻ ይመስላችኋል? ለምን? ጥንድ ጥንድ ሆናችሁ ተነጋገሩበትና ለመምህራችሁ ተናገሩ፡፡
5. ልጁ ስለእናቱ እውነተኛ ታሪክ ቢያውቅ ይህን የሚያደርግ ይመስላችኋል?

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች መምህራችሁ በሚያደራጁችሁ ቡድን ተወያይታችሁ የተስማማችሁበትን ሀሳብ በፅሁፍ አስፍሩ፡፡

1. በተረቱ ውስጥ «የእሷ ውበት ከእኔ ላይ ነው፤ የእኔ ጠባሳ ደግሞ እሷ ላይ ነው» የሚለው ሀሳብ የሚያስተላልፈውን መልዕክት በፅሁፍ መልሱ፡፡
2. «ሰማዕቷ እናት» የሚለው ተረት የሚያስተላልፈውን ፍሬ ሀሳብ በአራት አረፍተ ነገር በፅሁፍ ግለፁ፡፡
3. ከዚህ ተረት ጋር የሚዛመድ እውነተኛ ታሪክ ሰምታችሁ ታውቃላችሁ? የምታውቁትን በፅሁፍ አስፍሩ፡፡

ተግባር ሁለት :- ቃላት

ሀ. ከላይ ካዳመጣችሁት ተረት ውስጥ ለወጡት አዳዲስ ቃላትና ሀረጎች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ቀጥተኛ ፍቺ ስጡ።

ምሳሌ:- ተመለከተ = አየ
ባልንጀራ = ጓደኛ

1. አወጋችው
2. ሰማዕቷ
3. ጠቅልዬ
4. ጥራ ግራ
5. ደፋ ቀና
6. መተኪያ የሌለው

ለ. ለሚከተሉት ቃላትና ሀረጎች ተቃራኒ ፍቻቸውን ስጡ።

1. መስራት
2. መልከኛ
3. አንድ ለናቱ
4. ክፉኛ ተጎዳሁ
5. ይገዢ ቀረሁ
6. ቅር መሰኘት

ሐ. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺ ከሰጣችሁ በኋላ በፍቺው አረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ:- መከወን = መፈጸም
ስራችንን በጊዜ መፈጸም ተገቢ ነው።

1. ተቃጠለ
2. ተበላሽ
3. ሳተርፍህ
4. የተከበረ
5. መፀፀት

ክፍል ሁለት፡- መናገር

ተግባር አንድ፡- እንቆቅልሽ

ሀ. ከዚህ በታች በቡድን በመሆን የምትጠያየቁት እንቆቅልሽ ቀርቦላችኋል። መምህራችሁ በሚያደራጁችሁ ቡድን መሰረት እንቆቅልሹን ተጠያየቁ። እንቆቅልሹን ስትጠያየቁ አንዱ ጠያቂ ሌሎቻችሁ መላሽ ሁኑ። መላሽ የነበረው ደግሞ በተራው ጠያቂ ይሁን። የእንቆቅልሽ ሂደቱን ጠብቃችሁ ተጠያየቁ። ምሳሌ፡-

ጠያቂ = እንቆቅልሽ/ህ

መላሽ = ምን አውቅልሽ/ህ

ጠያቂ = ወተቷ ይጠጣ ስጋዋ አትበላ

መላሽ = እናት. በልቶ የማይጠግብ ያገኘውን የሚውጥ

2. ትንሽ ምላጭ ሀገር ትላጭ

3. እሷ ጥቁር ልጇቿ ነጮጭ

4. አፍ የላት ትናገራለች እግር የላት ትሮጣለች

5. ሲሄድ ሺህ ገዳይ ሲመለስ ሺህ ገዳይ

ክፍል ሶስት፡- ማንበብ

ዛፎች

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ተመልከቱና የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. «ዛፎች» የሚለውን ርዕስ ስታነቡ ምን አስታወሳችሁ?

ዛፎች

ከዕለታት አንድ ቀን በዓለም ዙሪያ ያሉ ዛፎች ተሰባስበው ስለችግሮቻቸው ይወያዩ ነበር።

ከመሃከላቸውም አንዱ ዛፍ እንዲህ አለ «የእኛ ትልቁ ችግር የደን መመንጦር ነው። ይህም ድርጊት የሚፈጽምብን መጥረቢያ የተባለ መሳሪያ ነው። ስለዚህ ጠላታችን የሆነውን መጥረቢያን ማጥፋት አለብን» አለ።

ብዙዎቹም በዚህ ሃሳብ ዙሪያ አስተያየት በመስጠት «መጥረቢያ ነው የሁልጊዜ የስቃያችን ምንጭ ይቆርጠንና ቢያሻው ለማገዶ አሊያም ለቤት እቃ መስሪያ፤ አረ ምኑ ቅጡ! ስለዚህ አንድ መላ ፈልገን ይህንን ጠላታችንን ማጥፋት አለብን» ብለው መከሩ።

ቀጥሎ ዛፎቹ ምን የሚሉ ይመስላችኋል?

አንድ ባህር ዛፍም እጁን አውጥቶ «ጠላታችን ግን መጥረቢያ አይመስለኝም» አለ።

በዚህን ጊዜ ሁሉም ዛፎች ወደርሱ ዞረው«እንዴ! ምን ማለትህ ነው? እሱ ካልሆነ ታዲያ ማን ሊሆን ይችላል?» ብለው ጮሁበት ባህር ዛፉም ንግግሩን እንዲህ ሲል ቀጠለ «አያችሁ እኔ ከልቤ ነው የምላችሁ ጠላታችን መጥረቢያ አይደለም እኛው ራሳችን ነን። ሁላችንም መጣመም ትተን ቀጥ ብለን ብናድግ ኖሮ መጥረቢያ እጆታ አይኖረውም፤ እኛም ከመቆረጥ እንድን ነበር።

ስለዚህ ከዚህ በኋላ ሁላችንም ሳንጣመም ቀጥ ብለን በማደግ መጥረቢያውን እጆታ ማሳጣት አለብን።» በዚህ ጊዜ ሁሉም ዛፎች አጨበጩበት።

አብርሃም እንደሻው፣ ኢትዮጵያ ቁጥር ሁለት፣ (ዓመተ ምህረቱ ያልታወቀ) ለማስተማሪያነት ተሻሽሎ የቀረበ

ተግባር አንድ አንብቦ መረዳት

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. የምንባቡን ዋና ሀሳብ በቃል ተናገሩ።
2. ደኖች የሚመነጠሩት በምንድን ነው?
3. በአለም ዙሪያ ያሉት ዛፎች ተሰብስበው የተወያዩት ምን ችግር ገጥሟቸው ነው?
4. የዛፎች መቆረጥ ችግሩ የዛፎች ነው ወይስ የሰው ልጅ ይመስላችኋል? ተወያዩበት።
5. ሁላችንም መጣመም ትተን ቀጥ ብለን ብናድግ ኖሮ መጥረቢያ እጆታ አይኖረውም ሲል ምን ማለት ፈልጎ ይመስላችኋል?

ለ. በምንባቡ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በፅሁፍ መልሱ።

1. በምንባቡ ውስጥ ዛፎቹ ምንን ወክለው የቀረቡ ገፅ ባህሪያት ናቸው?
2. ባህር ዛፍ ጠላታችን መጥረቢያ አይደለም እኛው እራሳችን ነን ያለው ለምንድን ነው? አንድ ነገር እንዴት ለራሱ ጠላት ይሆናል? በቡድን ተወያዩበትና የደረሳችሁበትን ፅፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
3. ምንባቡን እንደገና አንድ ጊዜ በፅሁፍ ደግማችሁ በማንበብ የተረዳችሁትን የምንባቡን ፍሬ ሃሳብ በሶስት አረፍተ ነገሮች ባፉ።

ተግባር ሁለት :- ቃላት

ቀጥሎ በቀረቡት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቺ ስጡ።

1. ተክል ማደግ እንዲችል ውሃና አየር ያስፈልገዋል።
2. የደኖች መመንጠር ለአንድ ሀገር እድገት ፀር ነው።
3. ገንዘብን ያለ አግባብ ማጥፋት ለድህነት ያጋልጣል።
4. የሰው ልጅ ህይወት በትራፊክ አደጋ እንዳይቀጠፍ መላ ሊበጅለት ይገባል።
5. ተማሪዎቹ በትምህርት ቤታቸው ንፅህና አጠባበቅ ላይ ተገናኝተው መከፋ።
6. መጣመም ትተን ቀጥ ብለን ብናድግ መጥረቢያ እጄታ አይኖረውም።

ተግባር ሶስት:- አቀላጥፎ ማንበብ

ከዚህ በታች የቀረበውን ምንባብ መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ትዕዛዝ መሰረት አቀላጥፋችሁ አንብቡ።

ጭልፊቷ

ጭልፊቷ ጫጩት ፈለፈለችና መግባ ታቅፋ አሳደገች። ጫጩቷ አድጋ ክንፍ ከበቀለላት በኋላ ለመብረር ብቃት ያላት መሆኗን አረጋገጠች። ከዚያም እናቷን «እማዬ እንግዲህ ለመብረር እየተዘጋጀሁ ነው፤ ከመብረሬ በፊት ግን የምትመክሪኝ ነገር ካለ ካሁኑ ንገሪኝ» አለቻት። እናትም «ሰዎች አንችን አይተው ጎንበስ ያሉ እንደሆነ ሰላምታ ነው ብለሽ ቀረብ ቀረብ እንዳትይላቸው ።ምክንያቱም ከአንገታቸው ጎንበስ የሚሉት ድንጋይ አንስተው ክንፍሽን ሊያደቁልሽ ነው ።በማለት መከረቻት ።

ክፍል አራት

ተግባር አንድ :- መፃፍ

ሀ. ከዚህ በታች በቀረቡት ቃላት ምሳሌውን መሰረት በማድረግ አረፍተ ነገር በፅሁፍ መስርቱ።

ምሳሌ:- ተረት = የሶስተኛ ክፍል ተማሪዎች ተረት ይወዳሉ።

1. ክንፍ
2. ጭልፊት
3. ምክር
4. በረረ
5. ብቃት

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በትዕዛዙ መሰረት በፅሁፍ መልሱ።

1. የተለያዩ የተረት መፅሐፎችን ፈልጋችሁ አንብቡና ተረቱን በመፃፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
2. ጥንድ ጥንድ በመሆን አንድ የምታውቁትን ተረት መርጣችሁ ተረቱን በራሳችሁ አገላለፅ መልሳችሁ ፃፉ።

ክፍል አምስት፡- ሰዋሰው

ተግባር አንድ፡- ስሞችን መለየት

ስም

ስም የተለያዩ ነገሮች መጠሪያ ወይም ስያሜ ነው። የሰዎች፣ የቁሳቁሶች፣ የሀገሮች፣ የነገሮች፣ የቦታዎች፣ ወዘተ. መጠሪያ ወይም ስያሜ ስም ይባላል። ለምሳሌ፡-

የቁሳቁሶች፡- ቤት፣ መኪና፣ ቦርሳ፣ ጫማ፣ አልጋ...

የሰዎች፡- ኑሪያት፣ አክመል፣ ሄርሜላ፣ አስራት...

የከተሞች፡- ሀዋሳ፣ ሰመራ፣ ባህርዳር፣ ጅግጅጋ፣ አዳማ...

የቦታዎች፡- አላሙራ፣ አቶቴ፣ ፒያሳ...

ሀ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ የተጠቀሱትን ስሞች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፡-

1. አስቴር ነገ ቱላ ገበያ ትሄዳለች። (አስቴር፣ ቱላ፣ ገበያ)
እነዚህ በቅንፍ ውስጥ የቀረቡት ቃላት ስሞች ናቸው።
2. ኢትዮጵያ ውስጥ ከሚገኙት ትላልቅ ወንዞች መካከል አባይ፣ ባሮ፣ አዋሽ ይጠቀሳሉ። (ኢትዮጵያ፣ ወንዞች፣ አባይ፣ ባሮ፣ አዋሽ) እነዚህ በቅንፍ ውስጥ ተለይተው የቀረቡት ቃላት ስሞች ናቸው።
1. የሶስተኛ ክፍል ተማሪዎች ጎበዞች ናቸው።
2. በላቸው ቤት፣ መኪናና ሳይክል ገዛ።
3. ጥጥ የባህል ልብስ ይሰራበታል።
4. ጉዌ፣ ሚሊንየምና ፒያሳ መናሃሪያ ክፍለ ከተማ ውስጥ ይገኛሉ።
5. በግ፣ ፍየል፣ ዶሮ፣ ድመትና ውሻ የቤት እንስሳት ናቸው።

ተ.ቁ	ስሞች	የሰው ስሞች	የቁሳቁስ ስሞች	የቦታ ስሞች
1.	ጎንደር			✓
2.	ቴሌቭዥን		✓	
3.	ፌቨን	✓		
4.	ጅማ			
5.	ወንበር			
6.	ሩቅያ			
7.	ሐረር			
8.	ይስሀቅ			
9.	ጠረጴዛ			
10.	መፅሐፍ			
11.	ልብስ			

የክለሳ ጥያቄዎች

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ተገቢውን መልስ ስጡ።

1. አንድ የልጆች ተረት አዳምጣችሁ በመምጣት ለክፍል ንደኞቻችሁ በቃል ተርኩላቸው።
2. የተረት መፅሐፍ ፈልጋችሁ በማንበብ ባለታሪኮቹን ፅፋችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።
3. ለሚከተሉት ቃላት ቀጥተኛ ፍቺ ስጡ።
ሀ. መተረክ ለ. መሰባሰብ ሐ. መመካከር
4. አምስቱን የሰው ልጅ የስሜት ህዋሳት ስም ያፉ።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- ስለሰዓት አጠቃቀም አዳምጣችሁ ትወያያላችሁ።
- ፅሁፉን አንብባችሁ መልዕክቱን ትናገራላችሁ።
- በቃል እየተነገራችሁ አረፍተ ነገሮችን ትፅፋላችሁ።
- የተውሶ ቃላትን ትለያላችሁ።
- ግሶችን ትለያላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

«የዛሬ አበባዎች የነገ ፍሬዎች»

የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. «የዛሬ አበባዎች የነገ ፍሬዎች» በሚል ርዕስ የቀረበው ምንባብ ምን መልዕክት የሚያስተላልፍ ይመስላችኋል?

ተግባር አንድ :- አዳምጦ መረዳት

ሀ. ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ::

1. በአንድ ቀን ውስጥ ስንት ሰዓታት አሉ?
2. የነገ ሀገር ተረካቢዎች የተባሉት እነማን ናቸው?
3. ካዳመጣችሁት ምንባብ የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ::
4. ሀገራችን የምን የምን ሙያ ባለቤት የሆነ ትውልድ ያስፈልጋታል?
5. አንድ ተማሪ ጊዜውን በአግባቡ ከፋፍሎ ባይጠቀም ምን የሚሆን ይመስላችኋል?

ተግባር ሁለት :- ቃላት

ከዚህ በታች በ«ሀ» ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ«ለ» ረድፍ ተመሳሳይ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ::

ሀ.

1. በአግባቡ
2. መበርታት
3. መገንባት
4. መሰረት
5. ከፋፍሎ
6. መረዳት
7. ዘርፍ

ለ.

- ሀ. ማነፅ
- ለ. በተገቢው
- ሐ. መጠንከር
- መ. መስክ
- ሠ. መገንዘብ
- ረ. መነሻ
- ሰ. መድቦ

ተግባር ሶስት :- መፃፍ

ሀ. ከዚህ በታች በቀረቡት ቃላት ዓረፍተ ነገር በፅሁፍ መስርቱ::

1. ሰሌዳ
2. ትውልድ

3. ህይወት
4. ልምድ
5. ብቃት

ለ. ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ትዕዛዙን መሰረት በማድረግ መልሳችሁን በፅሁፍ አስፍሩ።

1. ጊዜን በአግባቡ መጠቀም እንዴት ውጤታማ ሊያደርግ እንደሚችል በሶስት አረፍተ ነገሮች ፃፉ።
2. አንድ ተማሪ ለትምህርቱ ጠንካራ ፍላጎት ባይኖረው ምን ሊሆን ይችላል? ሀሳባችሁን በሁለት አረፍተ ነገር በፅሁፍ አስፍሩ።

ክፍል ሁለት፡- መናገር

ተግባር አንድ፡- ምልልስ

ሀ. ተማሪዎች ከዚህ በታች የቀረበውን ምሳሌ መሰረት በማድረግ መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ትዕዛዝ መሰረት ጥንድ ጥንድ በመሆን ንግግር አድርጉ።

ምሳሌ፡-

አቤኔዘር፡- ጠዋት ስንት ሰዓት ትነሽያለሽ?

ቪሮኒካ፡- አስራ ሁለት ሰዓት ተኩል። አንተስ?

አቤኔዘር፡- ለአንድ ሩብ ጉዳይ። ትምህርት ቤት ስንት ሰዓት ትደርሻያለሽ?

ቪሮኒካ፡- አንድ ሰዓት ተኩል። አንተ ትቀድመኛለህ?

አቤኔዘር፡- አዎ እኔ እቀድምሻለሁ። አንድ ሰዓት ከሩብ እደርሳለሁ። ቤታችን ቅርብ አይደል።

ክፍል ሶስት፡- ማንበብ

«ናርዶስና ልዑል»

ቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሀሳብ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተናገሩ።
2. ስለጊዜ አጠቃቀም የምታውቁትን ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ናርዶስና ልዑል

ናርዶስና ልዑል ወንድምና እህት ናቸው። ሁለቱም የሶስተኛ ክፍል ተማሪዎች ሲሆኑ ጊዜያቸውን ለትምህርት፣ ለጥናት፣ ለመዝናናትና ቤተሰብን ለማገዝ በማለት ከፋፍለው መድበዋል። ለትምህርት በመደቡት ጊዜያቸው ሰዓታቸውን አክብረው ወደትምህርት ቤት በመሄድ በትምህርት ገበታቸው ላይ ይገኛሉ። በክፍል ውስጥም እያንዳንዱን የትምህርት አይነት በንቃት ይከታተላሉ። መምህሮቻቸው የሚሰጧቸውን የቤት ስራ በአግባቡ ሰርተው ስለሚመጡ ሁል ጊዜም በትምህርታቸው ቀዳሚ ናቸው። ከትምህርት ቤት ያለበቂ ምክንያት መቅረት አይወዱም። የትምህርት ጊዜን ማክበር ለህይወታቸው ትልቅ ትርጉም እንዳለው ያውቃሉ።

*ከላይ ከቀረበው ከናርዶስና ከልዑል ታሪክ ምን ተረዳችሁ?
ቀጥሎስ ስለ ምን የሚቀርብ ይመስላችኋል?*

ናርዶስና ልዑል ከትምህርት ቤት ሲመለሱ የደንብ ልብሳቸውን ቀይረው ትንሽ እረፍት ካደረጉ በኋላ ማጥናት ይጀምራሉ።

የተሰጣቸውንም የቤት ስራ አብረው ይሰራሉ። ያልገባቸውንም ነገር ይጠያየቃሉ። ወላጆቻቸው የገዙላቸውን አጋዥ መፅሐፎች ያነባሉ። በሚያጠኑበት ጊዜ ሁለቱም ያልገባቸው ነገር ካለ መዝግበው በመያዝ መምህሮቻቸውን ይጠይቃሉ። የጥናት ጊዜያቸውንና የቤት ስራቸውን ካጠናቀቁ በኋላ ከጓደኞቻቸው ጋር ይጫወታሉ። በትርፍ ጊዜያቸው ወደመዝናኛ ስፍራ ይሄዳሉ። ባላቸው ትርፍ ጊዜ አቅማቸው የሚፈቅደውን ስራ በማገዝ ከቤተሰብ ጋር ያሳልፋሉ።

ተግባር አንድ : አንብቦ መረዳት

ሀ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ምንባቡ መሰረት በማድረግ በቃል መልስ ስጡ።

1. በክፍል ውስጥ እያንዳንዱን ትምህርት በንቃት መከታተል ለምን ያስፈልጋል?
2. ከትምህርት ቤት ያለ በቂ ምክንያት መቅረት ሊያስከትለው የሚችለው ጉዳት ምንድን ነው?
3. ናርዶስና ልዑል ጊዜያቸውን በአግባቡ ይጠቀማሉ ብላችሁ ታስባላችሁ? ለምን?
4. እናንተ ብትሆኑ ስታጠኑ ያልገባችሁን ነገር ማንን ትጠይቃላችሁ?

ለ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ምንባቡ መሰረት በማድረግ በፅሁፍ መልስ ስጡ።

1. «ናርዶስና ልዑል» ከሚለው ምንባብ የተረዳችሁትን ፍሬ ሃሳብ በአራት አረፍተ ነገሮች በመጻፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
2. እናንተ ጊዜያችሁን እንዴት እየተጠቀማችሁበት እንደሆነ በአምስት አረፍተ ነገሮች ፃፉ።

ተግባር ሁለት: ቃላት

ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ውስጥ የቀረቡትን ቃላት በመምረጥ የተጓደሉትን አረፍተ ነገሮች አሟልታችሁ ዓፉ።

ጥቃቅን	ጢም ብሎ	ስራ
ትኩረት	መምህር	ጥቅም

1. ውሃው _____ ሞላ።
2. _____ የእውቀት አባት ነው።
3. _____ የሰው ልጆች ህልውና ነው።
4. _____ ጉዳዮች ከአላማችን ሊያስቀሩን አይገባም።
5. ጊዜን በአግባቡ _____ ላይ ማዋል ተገቢ ነው።
6. በህይወታችን _____ መስጠት ያለብን ለወሳኝ ጉዳዮች ነው።

ክፍል አራት:- ቃላት

ተግባር አንድ: የተውሶ ቃላት

ቴሌቭዥን፣ ጳጳስ፣ ሬዲዮ፣ ኢንተርኔት፣ አባወራ፣ ቀበቶ፣ ሞባይል ወዘተ. አማርኛ ቋንቋ ከሌሎች ቋንቋዎች የተዋሳቸው ቃላት ናቸው።

ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ከዚህ በታች የቀረቡትን የተውሶ ቃላት በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን መስርቱባቸው። ምሳሌ:-

- ሀ. እኔ ቴሌቭዥን መመልከት እወዳለሁ።
 - ለ. አባቴ ሬዲዮ እያዳመጠ ነው።
 - ሐ. ታሪኩ የቤቴ አባወራ ነው።
1. ፖሊስ
 2. እንስት

3. ዩኒቨርሲቲ
4. ፖስታ
5. ሰንጋ
6. ፓስታ

ክፍል አምስት

ተግባር አንድ:- መፃፍ

ሀ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ተገቢውን መልስ በፅሁፍ አስፍሩ።

1. እያንዳንዳችሁ ከጠዋት እስከ ማታ የምታከናውኗቸውን ተግባራት በቅደም ተከተል ፃፉ።
2. «ጊዜ ወርቅ ነው» የሚለው አባባል ምን መልዕክት እንደሚያስተላልፍ ሰዎችን ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ።

ለ. መምህራችሁ የሚያነቡላችሁን አረፍተ ነገሮች አዳምጣችሁ በመፃፍ ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል ስድስት:- ሰዋስው

ተግባር አንድ: ግሶችን መለየት

ማስታወሻ

ግስ በአረፍተ ነገር መጨረሻ በመግባት አረፍተ ነገርን የሚያስር ወይም የሚቋጭ የቃል አይነት ነው።

ምሳሌ:-

ሀ. ታማኝነት የመልካም ዜጋ መገለጫ ነው።

ለ. ተማሪዎች ንፅህናቸውን ይጠብቃሉ።

ሀ. ባለፈው ምዕራፍ ስለስሞች ተምራችኋል። የተማራችሁትን በማስታወስ ከዚህ በታች የተዘሩትን ስሞች እየመረጣችሁ በሰንጠረዥ ውስጥ በአይነት መድሃቸው።

ብርቱካን፣ ጣና፣ መንደሪን፣ ፍየል፣ ፕሪም፣ በግ፣ ለኩ፣ ሎሚ፣ ሃና፣ አለታ ወንዶ፣ ነስረዲን

የፍራፍሬ ስሞች	የሃይቅ ስሞች	የእንስሳት ስሞች	የቦታ ስሞች	የሰው ስሞች

ለ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን ግሶች በማስመር ለዩ።

1. አደም ጎበዝ ሀኪም ነው።
2. የአድዋ ድል ዘላለም ሲዘከር ይኖራል።
3. ከተማችን የተለያዩ ብሄር ብሔረሰቦች መኖሪያ ናት።
4. ኮምፒውተር የተለያዩ ስራዎችን ለመስራት ያስችላል።
5. በውይይት ወቅት የሰዎችን ሀሳብ መረዳት ያስፈልጋል።

ሐ. ከዚህ በታች በሰፈሩት የቃላት ዝርዝር ውስጥ ግስ የሆኑትን ለይታችሁ አስምሩባቸው።

1. መኪና፣ ነበር፣ ይሆናል፣ አቶቴ፣ ክፉኛ
2. ፃፈ፣ መጓጓዣ፣ አቀረበ፣ ሞባይል፣ ደግ
3. ሶስተኛ፣ ገለጠ፣ ኮረም፣ ጊዜ፣ ተጠቀመ
4. ስሩ፣ ሎጊታ፣ አገዝ፣ አማርኛ፣ ጠረጴዛ
5. ሻይ፣ ናቸው፣ ሳይንስ፣ ጠጣ፣ ጎበዝ

መ. ከዚህ በታች የሰፈሩትን ግሶች በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

1. በላ	2. ወረደ	3. ጠለፈ
4. አወዛወዘ	5. ሄደ	6. ገባ

የክለሳ ጥያቄዎች

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ተገቢውን መልስ ስጡ።

1. ጊዜን በአግባቡ መጠቀም የሚሰጠውን ጠቀሜታ ወላጆቻችሁን ጠይቃችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በቃላችሁ አቅርቡ።
2. እያንዳንዳችሁ የጊዜ አጠቃቀማችሁን በተመለከተ ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
3. አማርኛ ቋንቋ ውስጥ በውሰት የገቡ አምስት ቃላት ባሩ።
4. በሚከተሉት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን ግሶች ለይታችሁ አስምሩባቸው።

ሀ. እህቴ ልብሷን አጠበች።

ለ. ልጄ በጠዋት ተነስቶ ቁርሱን በላ።

ሐ. ቅድስት ፀጉሯን አበጠፈች።

መ. ጊቤ ትልቅ ወንዝ ነው።

ሠ. አለሙ በፍጥነት አነበበ።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- የተሰጣችሁን ምንባብ መሰረት ያደረገ ዘገባ ታቀርባላችሁ።
- የተሰጣችሁን ምንባብ በጥልቀት በማንበብ ከተጨባጭ ህይወታችሁ ጋር ታገናኙታላችሁ።
- የተዘበራረቁ አረፍተ ነገሮችን አስተካክላችሁ ትፅፋላችሁ።
- የስም ገላጮችን ትለያላችሁ።
- ለቃላት ፍቺ ትሰጣላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

«የመጓጓዣ አይነቶችና አገልግሎታቸው»

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ስለመጓጓዣ ምንነትና አገልግሎት የምታውቁትን ለመምህራችሁ ተናገሩ።
3. እናንተ ምን አይነት የመጓጓዣ አይነቶችን ትጠቀማላችሁ?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ከዚህ በታች የቀረቡትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ።

1. ካዳመጣችሁት ምንባብ የተረዳችሁትን ሀሳብ በቃል ግለፅ።
2. ለመጓጓዣነት ያገለግላሉ የተባሉት ምን ምን ናቸው?
3. የየብስ መጓጓዣ ሲባል ምን ማለት ነው?
4. የባህላዊ መጓጓዣ ምንነትን ከገለፃችሁ በኋላ በምሳሌ አስረዱ።

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቺ በፅሁፍ ስጡ።

1. መርከብ በአንድ ጊዜ ብዙ እቃዎችን ይጭናል።
2. የየብስ መጓጓዣዎች ለማህበረሰቡ ሰፊ አገልግሎት ይሰጣሉ።
3. ዘመናዊ መጓጓዣዎች ከባህላዊ መጓጓዣዎች ይልቅ ፈጣን ናቸው።
4. መጓጓዣዎች ጭነት ከቦታ ቦታ ለማንቀሳቀስ ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ።
5. ከቴክኖሎጂ መስፋፋት ጋር ተያይዘው የመጡ የትራንስፖርት መገልገያዎች በርካታ ናቸው።

ክፍል ሁለት:- መናገር

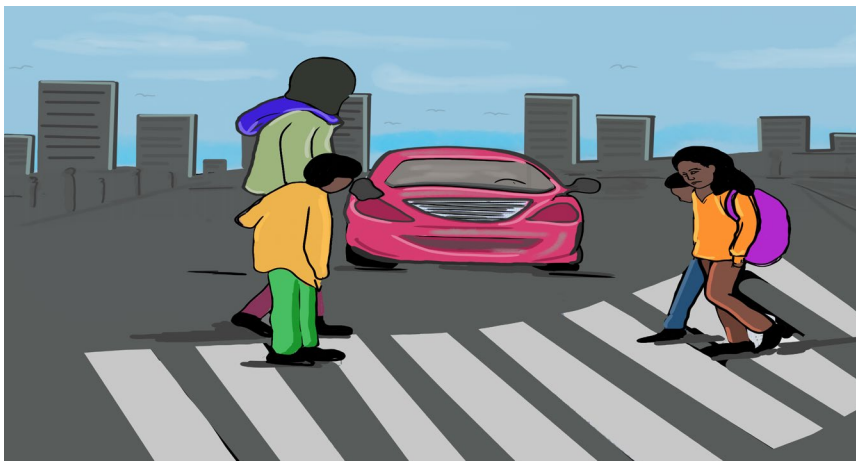
ተግባር አንድ:- አዳምጦ መናገር

ከዚህ በታች የቀረቡትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ::

1. የባህላዊና ዘመናዊ መጓጓዣ አይነቶችን አንድነትና ልዩነት በቃል ተናገሩ::
2. መጓጓዣዎች የየብስ፣ የአየርና የውሃ ተብለው ይከፈላሉ:: እያንዳንዱን ዘርዘራቸው ተናገሩ::
3. መጓጓዣዎች ቁሳቁስንና ሰውን ከመጓጓዝ በተጨማሪ የሚሰጡትን ጥቅም በቡድን ሆናቸው ከተወያያቸው በኋላ የቡድኑን ሃሳብ በአንድ ተወካይ ተማሪ ለመምህራናቸውና ለክፍል ጓደኞቻቸው ተናገሩ::

ክፍል ሶስት :-መናገር

የመንገድ ላይ ደህንነት

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ተመልክታችሁ የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራናችሁ ግለፁ::
2. አንድ ሰው መንገድ ሲያቋርጥ ማድረግ ያለበትን ጥንቃቄ ተናገሩ::
3. የመንገድ ላይ ደህንነት ሲባል ምን ማለት ይመስላችኋል ?

የመንገድ ላይ ደህንነት

ከቤታችን ወጥተን ወደየትኛውም ቦታ ስንሄድና ስንመለስ መንገድ ከማቋረጣችን በፊት በመጀመሪያ በመንገዱ ጠርዝ ላይ በመቆም የተሽከርካሪ እንቅስቃሴ እስኪቆም መጠበቅ ያስፈልጋል። ከመሻገራችን በፊት ግራና ቀኝ አቅጣጫን መመልከት ተገቢ ነው። ምንም እንኳን አሽከርካሪው ቢያየንም ለመሻገር መቸኮል ለአደጋ ስለሚያጋልጥ ጥንቃቄ ማድረግ አስፈላጊ ነው። ምክንያቱም አሽከርካሪው ፍጥነቱን ለመቀነስና ለመቆም በቂ ጊዜ ስለሚያስፈልገው ነው። እንዲሁም ከፍተኛ የሆነ የተሽከርካሪዎች ፍላጎት ያለበት አካባቢ እንቅስቃሴ በምናደርግበት ጊዜ አሽከርካሪውም ላያየን ስለሚችል ለራሳችን ጥንቃቄ ማድረግ ይጠበቅብናል።

ለእግረኞች በተፈቀደ መንገድ ላይ በምንሄድበት ወቅት ለእግረኞች የወጡ ህጎችና ደንቦችን ማክበር ይኖርብናል። አለበለዚያ ለአደጋ ተጋላጭ እንሆናለን። በዚህም አደጋ ምክንያት ክቡር የሆነውን ሕይወታችንን እስከማጣት እንደርሳለን፤ ለአካል ጉዳትም እንጋለጣለን፤ ንብረትም ሊወድም ይችላል።

አንድ ሰው መንገድ ሲያቋርጥ ምን አይነት ስህተቶችን የሚፈፅም ይመስላችኋል?

በአጠቃላይ እግረኞች መንገድ ሲያቋርጡ ከሚፈፅሟቸው ስህተቶች መካከል ዋና ዋናዎቹ ተሽከርካሪ መቆሙን ሳያረጋግጡ መሻገር፣ ተሽከርካሪ ተከትሎ መሻገር፣ ለተሽከርካሪ ጀርባ ሰጥቶ መሄድ (ግራችንን ጠብቀን አለመሄድ)፣ በተሽከርካሪ መንገድ ውስጥ ገብቶ መሄድ ወይም መሮጥ፤ ለእግረኞች ባልተፈቀደ መንገድ መሻገር፣ የእግረኛ መንገድ እያለ በእግረኛ መንገድ አለመጠቀም፤ ትኩረትን በመንገዱ ላይ ብቻ አድርጎ አለመጓዝ፤ አሽከርካሪ ይጠነቀቅልኛል ብሎ መዘናጋት፤ የትራፊክ መብራትና ምልክቶችን አለማክበር እና በተሽከርካሪ መንገድ ላይ መጫወት ይገኙበታል። ስለዚህ እኛም

ከላይ የተጠቀሱትን ስህተቶች ባለመፈጸም እራሳችንን ከትራፊክ አደጋ መጠበቅ ይኖርብናል።

የፌዴራል ትራንስፖርት ባለስልጣንና ትምህርት ሚኒስቴር ካዘጋጁት ለማስተማሪያነት በሚያመች መልኩ የተዘጋጀ **፻፱፻፱**

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በቃል መልሱ።

1. የምንባቡን ሃሳብ በዝርዝር ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ሰዎች ለእግረኞች የወጣውን ህግ ባያከብሩ ምን ሊሆኑ ይችላሉ?
3. በመንገድ ላይ ስትንቀሳቀሱ የትኛውን መስመራችሁን ትይዛላችሁ?
4. መንገድ ስትሻገሩ የምታደርጉትን ጥንቃቄ ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተናገሩ።

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ካልሆነ ደግሞ ሀሰት በማለት በፅሁፍ መልሱ።

1. የትራፊክ አደጋ መንስኤው የአሽከርካሪዎች ብቻ ነው።
2. በተሽከርካሪ መንገድ ላይ መጫወት ለአደጋ ያጋልጣል።
3. ህፃናት መንገድ ሲያቋርጡ የአዋቂዎችን እጅ ይዘው መሆን አለበት።
4. አሽከርካሪው ካየን በማንኛውም ሁኔታ መንገድ ብናቋርጥ አደጋ ሊደርስብን አይችልም።

ተግባር ሁለት:- ቃላት

ሀ. ከዚህ በታች ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን በፅሁፍ ስጡ።

1. የሚሄድበት
2. መሻገር
3. ማነጋገር
4. ማስተዋል
5. ስህተት

ለ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቻቸውን ፃፉ።

1. የትራፊክ ህጎችን መተላለፍ ለአደጋ ያጋልጣል።
2. ዜብራ ለእግረኛ መሸጋገሪያ ተብሎ የተሰመረ ምልክት ነው።
3. ጠዋትና ማታ የተሸከርካሪዎች ፍሰት ይበዛል።
4. የትራፊክ አደጋ ለህይወት መቀጠፍ መንስኤ ነው።
5. የመንገድ ጠርዝ ላይ በመቆም ተሸከርካሪዎች እስኪያልፉ መጠበቅ አስፈላጊ ነው።

ተግባር ሶስት:- መፃፍ

ሀ. ከዚህ በታች የቀረቡትን ቃላት በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን በፅሁፍ መስረቱ።

1. መጫወት
2. ትኩረት
3. ሰላም
4. ኮሮና
5. ግብር
6. ታታሪ

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትዕዛዙን መሰረት በማድረግ በፅሁፍ መልሱ።

1. በአካባቢያችሁ በብዛት ጥቅም ላይ እየዋለ ያለው የመጓጓዣ አይነት የትኛው ነው? ለምን ?
2. የትራፊክ አደጋ እንዳይደርስባችሁ ለመከላከል የምታደርጉትን ጥንቃቄ በሶስት አረፍተ ነገሮች በመፃፍ ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል አራት፡- ቃላት

ተግባር አንድ፡- የቃላት ፍቺ

ሀ. ቀጥሎ በ «ሀ» ስር ለቀረቡት ቃላት ከ «ለ» ስር ተመሳሳይ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ.	ለ.
1. አከተመ	ሀ. ፋፋ
2. ወፈረ	ለ. ተጣመረ
3. ተቆራኝ	ሐ. አበቃ
4. ጉልህ	መ. ረጅም
5. መለሎ	ሠ. ግዙፍ

ለ. ቀጥሎ በ «ሀ» ስር ለቀረቡት ቃላት ከ «ለ» ስር ተቃራኒ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

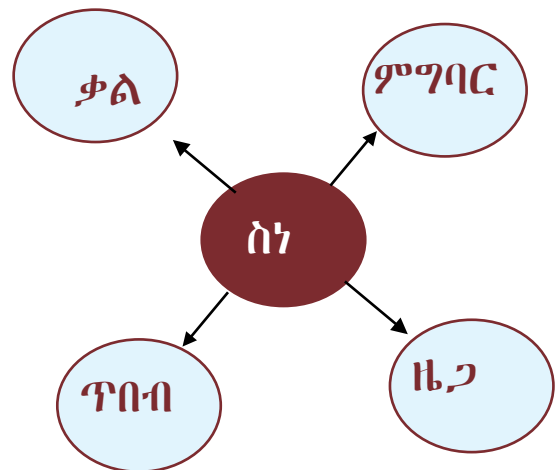
ሀ.	ለ.
1. መነመነ	ሀ. ውድቅት
2. ቀትር	ለ. ቧልት
3. ቁምነገር	ሐ. ቀጨጨ
4. አስከፋ	መ. ታች
5. ላይ	ሠ. አስደሰተ
6. ቋጠረ	ረ. ፈታ

ሐ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቺ ስጡ።

1. ሶስና በትምህርቷ አመርቂ ውጤት አስመዘገበች።
2. ያሲን የሶስተኛ ክፍል ተወካይ ሆኖ ተመረጠ።
3. ለፈተና በቂ ዝግጅት ማድረግ ያስፈልጋል።
4. ኢትዮጵያ በተፈጥሮ ሃብት የታደለች ሀገር ናት።
5. ጨዋታ ስንጫወት ህጎቹን ማክበር አለብን።

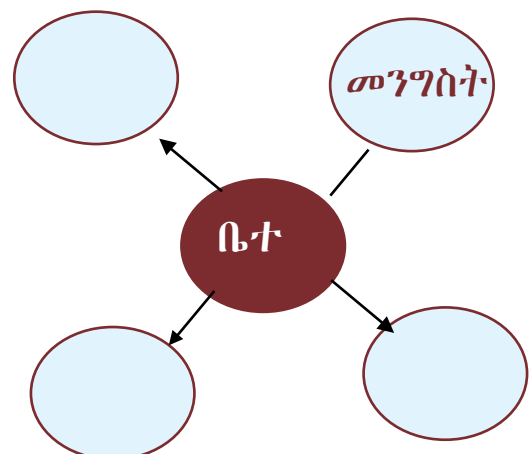
መ. ከዚህ በታች የቀረበውን ምሳሌ መሰረት በማድረግ ቃላቱን በማጣመር አሟልታችሁ ዓፉ።

ምሳሌ፡- ሀ. ስነምግባር
 ለ. ስነቃል
 ሐ. ስነዜጋ
 መ. ስነጥበብ

ምሳሌ፡- ሀ. ቤተ መንግስት

ለ. _____
 ሐ. _____
 መ. _____
 ሠ. _____

ክፍል አምስት፡

ተግባር አንድ፡- መፃፍ

ሀ. ከዚህ በታች ተዘበራርቀው የተቀመጡትን ቃላት ቅደም ተከተል በማስያዝ አረፍተ ነገሮችን ፃፉ፡፡

1. አጥቦ ለበሰ ሰመረ ተኩሶ ሸሚዙን፡፡
2. ጓደኛ የሜሮን መጣች ወደ ቤት፡፡
3. ነው ስፖርት ጠቃሚ ለጤና ፡፡
4. ጎበዝ ናት ደራርቱ አትሌት፡፡
5. አልሃምዱ ነው ሰራተኛ ታታሪ፡፡

ለ. ከዚህ በታች ተዘበራርቀው የቀረቡትን ዓረፍተ ነገሮች በድርጊት ቅደም ተከተል አስተካክላችሁ ፃፉ፡፡

ምሳሌ፡-

ሀ. ወደሚቀጥለው ክፍል ተዛወረ፡፡

ለ. ጥሩ ውጤት አመጣ፡፡

ሐ. ኪሩቤል ጠንክሮ አጠና፡፡

ከላይ ከ«ሀ» አስከ «ሐ» የቀረቡት አረፍተ ነገሮች በቅደም ተከተል ሲፃፉ የሚከተለውን ይመስላል፡፡

ኪሩቤል ጠንክሮ አጠና፡፡ ጥሩ ውጤት አመጣ፡፡

ወደሚቀጥለው ክፍል ተዛወረ፡፡

1. ትምህርት ቤት ገባች፡፡
2. በርትታ አጠናች፡፡
3. ኤልዳና ሰባት አመት ሞላት፡፡
4. ከክፍል አንደኛ ወጣች፡፡

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

ማስታወሻ

ገላጮች ከስም በፊት ወይም በኋላ በመግባት ስምን ይገልጻሉ፡፡

ምሳሌ፡- ትልቅ፣ ትንሽ፣ ቀይ፣ ሰማያዊ፣ ሞላላ፣ አረንጓዴ
ወዘተ የስም ገላጮች ናቸው፡፡

ሀ. ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን ገላጮች በምሳሌው መሰረት ለይታችሁ አስምሩባቸው፡፡

ምሳሌ፡-

ሀ. እኔ ቀይ ሹራብ አለኝ፡፡

ለ. ሳምሶን ጎበዝ ተማሪ ነው፡፡

1. ረባሹ ልጅ ተቀጣ፡፡
2. መሬት ክብ ናት፡፡
3. ሀይሌ ድንቅ አትሌት ነው፡፡
4. ትንሽ ድመት አየሁ፡፡
5. ሙባረክ ጥሩ ብሬል ገዛ፡፡

ለ. ከዚህ በታች በቀረቡት ገላጮች አረፍተ ነገሮችን በፅሁፍ መስርቱ፡፡

1. አረንጓዴ
2. ሰነፍ
3. ትልቅ
4. አሮጌ
5. ወፍራም

የክለሳ ጥያቄዎች

ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ትዕዛዙን መሰረት በማድረግ መልስ ስጡ።

1. መጓጓዣ ባይኖር የሰው ልጅ ሊገጥመው የሚችለውን ችግር ወላጆቻችሁን ወይም የምታውቁትን ሰው ጠይቃችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. የመንገድ ላይ ደህንነት ሲባል ምን ማለት ነው? የሳይንስ መምህራችሁን ጠይቃችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ በፅሁፍ አቅርቡ።
3. ከዚህ በታች በቀረቡት ገላጮች አረፍተ ነገር መስርቱባቸው።
ሀ. ቀጭን
ለ. ፈጣን
ሐ. ጣፋጭ
4. ከዚህ በታች ተዘበራርቀው የቀረቡትን ዓረፍተ ነገሮች በድርጊት ቅደም ተከተል አስተካክላችሁ ዓፉ።
ሀ. በሚገባ ደጋግማ አጠበች
ለ. ገነት ቡና ገዛች።
ሐ. በማሸን ፈጨች።
መ. አፍልታ ከእናቷ ጋር ጠጠጣች።
ሠ. በጥንቃቄ ቆላች።
5. ከዚህ በታች ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ዓፉ።
ሀ. ማወዳደር
ለ. ተኮፈሰ
ሐ. አስተዋለ

አማርኛ ፫ኛ ክፍል

ምዕራፍ ፩ ሥነ ምግባር

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- ካዳመጣችሁት ምንባብ ውስጥ ጠቃሚ ነጥቦችን ትናገራላችሁ።
- ካነበባችሁት ምንባብ ውስጥ ጥሩና መጥፎ ስነ ምግባሮችን ትለያላችሁ።
- ተገቢውን ስርዓተ ነጥብ ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።
- ለቃላት ፍቺ ትሰጣላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

አቶ አየለና አታላዩ ሰውዬ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን መልዕክት ለመምህራችሁ በቃል ተናገሩ።
2. «አቶ አየለና አታላዩ ሰውዬ» ከሚለው ርዕስ በመነሳት ስለምን የምታዳምጡ ይመስላችኋል?
3. አንድ ሰው ታማኝ ነው የሚባለው ምን ሲያድርግ ይመስላችኋል?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ሀ. ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች በቃል መልስ ስጡ።

1. ያዳመጣችሁትን ምንባብ ዋና ሃሳብ በቃል ተናገሩ።
2. አቶ አየለ አታላዩን ሰውዬ ያገኘው የት ነው?
3. አታላዩ ሰው ወደ አቶ አየለ ቤት መሄድ የፈለገው ለምንድን ነው?
4. በመንገድ ዳር ተኝተው እርዳታን የሚጠይቁ ሰዎች ሁሉ አታላይ ናቸው ብላችሁ ታምናላችሁ? ለምን?

ለ. ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት በማድረግ ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች በፅሁፍ መልሱ።

1. አቶ አየለ ባታላዩ ሰው የተታለሉት ለምንድን ነው?
2. እናንተ አቶ አየለን ብትሆኑ ምን ታደርጉ ነበር?
3. አታላዩ ሰውዬ በአቶ አየለ ንግግር ልቡ የተነካው ለምንድን ነው?
4. ታማኝነት ያለውን ጠቀሜታ ቤተሰቦቻችሁን ጠይቃችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡላቸው።

ሮዛና ሳሙኤል

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ በቃል ተናገሩ።
2. ጥሩ ስነ ምግባር ሲባል ስምታችሁ ታውቃላችሁ? የምታውቁትን ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ሮዛና ሳሙኤል

ሮዛና ሳሙኤል የአምስተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው። አንድ ቀን እያጠኑ እያለ እስካሁን ያነበብነውን አንዳችን ለአንዳችን ተራ በተራ እናስረዳ በማለት ተወያዩ። ከዚያም ሮዛ በመልካም ስነ ምግባር ላይ እንድታቀርብ ሣሙኤል ደግሞ መጥፎ ስነምግባር ላይ እንዲያቀርብ ተስማሙ። ሃሳባቸውንም እንደሚከተለው በመጠያየቅ ጀመሩ። መልካም ስነ ምግባርን አስመልክቶ የመጀመሪያ ጠያቂ ሳሙኤል ነበር።

ሳሙኤል:- «መልካም ስነ ምግባር ማለት ምን ማለት ነው?»

ሮዛ:- «መልካም ስነ ምግባር ማለት መልካም ፀባይ ወይም

ባህሪ ያለው ሰው ነው። ህብረተሰባችን የሚወደውና የሚቀበለው ማንኛውም ዓይነት መልካም ተግባር ነው።»

ሳሙኤል:- «ለመሆኑ አንድ ሰው መልካም ስነ ምግባር እንዳለው በምን ይታወቃል?»

ሮዛ:-«መልካም ስነ ምግባር ያለው ሰው ትላልቅ ሰዎችን ያከብራል፤ አቅመ ደካሞችን ይረዳል፤ ስራውን በአግባቡ ይሰራል፤ አካባቢውን ይንከባከባል፤ አይዋሽም፤ አያታልልም፤ አያጭበረብርም፤ ከሰዎች ጋር አይጣላም፤ ጊዜውን በአግባቡ ይጠቀማል። መልካም ስነ ምግባር ያለው ሰው ሀገሩን ይወዳል፤ የተቸገረን ይረዳል።»
ስለ መጥፎ ስነ ምግባር ምን ምን ጉዳዮችን የሚያነሱ ይመስላችሁኋል?

ሮዛ:- «ጥያቄህን ጨርሰህ ከሆነ እኔ ልቀጥል።»

ሳሙኤል:- «አዎ አሁን አንቺ ጠይቂኝ።»

ሮዛ:- «መጥፎ ስነ ምግባር ምንድን ነው?»

ሳሙኤል:- «መጥፎ ስነ ምግባር መጥፎ ተግባር ሲሆን ህብረተሰባችን የማይወደውና የማይቀበለው ነው።»

ሮዛ:- «መጥፎ ስነ ምግባር ያለው ሰው እንዴት ይታወቃል?»

ሳሙኤል:- «መጥፎ ስነ ምግባር ያለው ሰው ከሰዎች ጋር አይስማማም በሆነው ባልሆነው ይጣላል። ወላጆቹንም ሆነ ሌሎች ሰዎችን አያከብርም፤ ደካሞችን ይንቃል፤ ጊዜውን በአግባቡ አይጠቀምም፤ አታላይና አጭበርባሪ ነው፤ ይዋሻል፤ ሀላፊነቱን በአግባቡ አይወጣም። እንደዚህ አይነት ባህሪ ያላቸውን ሰዎች ሰው አይወዳቸውም።»

ሮዛ:- «መልካም ስነ ምግባርን ማን ሊያስተምር ይችላል?»

ሳሙኤል:- «ወላጆችና ትምህርት ቤቶች ናቸው። ወላጆች ልጆቻቸውን መልካም ስነ ምግባር እንዲኖራቸው በስነ ስርዓት ኮትኩተው ማሳደግ ይኖርባቸዋል። ትምህርት ቤቶችም ጥሩ ትውልድ ለማፍራት መልካም ስነ ምግባርን በማስተማር ትልቅ አስተዋፅኦ ማድረግ አለባቸው።»

ሮዛ:- «ጥያቄዎቼን ጨርሻለሁ አንተ ምትጨምረው አለ?»

ሳሙኤል:- «እኔም ጨርሻለሁ :: ለዛሬ አስካሁን የተወያየነው ይበቃናል አሁን ትንሽ ማረፍ ይኖርብናል»

ሮዛ :- «እውነት ብለሃል እኔም ስለደከመኝ ማረፍ እፈልጋለሁ:: መልካም የእረፍት ጊዜ ንደኛዬ::»

ሳሙኤል:- «ላንቺም መልካም እረፍት»

ተግባር አንድ:- አንብቦ መረዳት

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በቃል መልሱ::

1. ምንባቡ ውስጥ የተጠቀሱት ባለታሪኮች እነማን ናቸው?
2. መልካም ስነ ምግባር ማለት ምን ማለት ነው?
3. አንድ ተማሪ ጥሩ ስነ ምግባር እንዲኖረው ምን ማድረግ አለበት?
4. አንድ ሰው መጥፎ ስነ ምግባር አለው የሚያስብሉት ባህሪያት ምን ምን ናቸው?

ተግባር ሁለት:- ቃላት

ሀ. ቀጥሎ በ «ሀ» ስር ለቀረቡት ቃላት ከ «ለ» ስር ተመሳሳይ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ::

ሀ

1. ተወያዩ
2. ፀባይ
3. ይረዳል
4. አስተዋፅኦ
5. ጨረሰ

ለ

- ሀ. ሚና
ለ. ተመካከሩ
ሐ. ባህሪ
መ. አበቃ
ሠ. ያግዛል

ለ. የሚከተሉትን አረፍተ ነገሮች ቀጥሎ በተሰጡት ቃላት አሟልታችሁ ዓፋ::

ስነ ምግባር	ትውልድ	ማገዝ
አይዋሽም	ጎላፊነት	ይንከባከባል

1. የእኛ_____የራሱን አሻራ ማሳረፍ አለበት።
2. መልካም ዜጋ_____ይሰማዋል።
3. ልጆች ከህፃንነታቸው ጀምሮ መልካም_____መማር አለባቸው።
4. መልካም ስነ ምግባር ያለው ሰው የተፈጥሮ ሃብቶችን _____።
5. በዙሪያችን ያሉ አቅመ ደካሞችን _____የሁላችንም ግዴታ ነው።

ተግባር ሁለት:- መፃፍ

ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በፅሁፍ መልሱ።

1. ከምንባቡ የተረዳችሁትን ሀሳብ በሶስት አረፍተ ነገሮች ግለፁ።
2. መልካም ስነ ምግባር የሚጠቅመው ማንን ነው? ለምን?
3. መጥፎ ስነ ምግባር የሚጎዳው ማንን ነው? ለምን?

ክፍል ሶስት:- ቃላት

ተግባር አንድ:- የቃላት ፍቺ

ሀ. ቀጥሎ በ «ሀ» ስር ለቀረቡት ቃላት ከ «ለ» ስር ተቃራኒ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ

1. አሞካሽ
2. ተነታሪክ
3. አሳመረ
4. ጋረደ
5. ኩነኔ

ለ

- ሀ. ፅድቅ
ለ. አበላሽ
ሐ. ገለጠ
መ. ተስማማ
ሠ. አጥላላ

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ከሳጥኑ ውስጥ ተስማሚ የሆኑ ተጣማሪ ቃላትን በመምረጥ አጣምሩ።

ሳጥን	አበር	ደንብ	ሰፊ	ተከተል	ቀር	ቀደም
-----	-----	-----	----	------	----	-----

ምሳሌ፡- ጌላ ቀር

1. ጌላ
2. ቁም
3. ግንባር
4. ቅደም
5. ግብረ
6. ህገ
7. ልብስ

ክፍል አራት፡-

ተግባር አንድ፡- መፃፍ

ሀ. ከዚህ በታች የቀረቡትን አረፍተ ነገሮች ተገቢውን ስርዓተ ነጥብ በመጠቀም አሟልታችሁ ዓፉ።

አራት ነጥብ (::)	ጥያቄ ምልክት (?)	ቃለ አጋኖ (!)	ትዕምርተ ጥቅስ (<< >>)	ሁለት ነጥብ (:)	ነጠላ ሰረዝ (;)
-----------------	-----------------	---------------	----------------------	----------------	----------------

1. የፈተናው ቀን መቼ ነው
2. ሰውን ሰው ያደረገው ስራ ነው አለች አያቴ
3. ግብርና የሀገራችን ኢኮኖሚ ዋልታ ነው
4. ጎሽ ስራ ፈጣሪ በመሆኑ ተሸለመ
5. ጠዋት ትምህርት የሚጀመረው 2 30 ነው

ለ. በሳፕኑ ውስጥ ያሉትን ስርአተ ነጥቦች በመጠቀም ከታች በቀረቡት ቃላት አረፍተ ነገር መስርቱ።

<< >>	::	፤	!	?	:
-------	----	---	---	---	---

1. መፍትሔ
2. አባይ
3. ቆጠባ
4. ትዕግስት
5. ይቅርታ

ክፍል አምስት፡- ሰዋስው

ተግባር አንድ፡- ተውሳክ ግስ

ማስታወሻ

ተውሳክ ግስ በሌላ ስሙ የግስ ገላጭ ተብሎ የሚጠራ ነው። ተውሳክ ግስ ከግስ በፊት በመግባት ስለግሱ ተጨማሪ መረጃ የሚሰጥ ቃል ነው።

ምሳሌ፡- ክፉኛ፣ ቶሎ፣ ምንኛ፣ ገና፣ መቼ፣ እንዴት የመሳሰሉት ተውሳክ ግስ ናቸው። በአረፍተ ነገር ውስጥ ሲገቡ ደግሞ የሚከተለውን ይመስላሉ።

ሀ. አቤሴሎም ቶሎ መጣ።

ለ. ልጁ እግሩን ክፉኛ ታሟል።

ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ የሚገኙ ተውሳክ ግስ ቃላትን በማስመር ለዩ።

1. መምህራችን መቼ መጡ?
2. ታክሲው ገና አልደረሰም።
3. ቃለአብ ከእንቅልፉ ቶሎ ነቃ።
4. የወላጆች በዓል ነገ ይከበራል።
5. ዳንኤል እንዴት መጣህ?

የክለሳ ጥያቄዎች

ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ትዕዛዙን መሰረት በማድረግ መልስ ስጡ።

1. ስለመልካምና መጥፎ ስነ ምግባር በፊደሉ ወይም በቴሌቪዥን የሚተላለፉ መልዕክቶችን አዳምጣችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በቃል ተርኩላቸው።
2. ስለመልካም ስነምግባር የሚተርኩ ተረቶችን ፈልጋችሁ በማንበብ ፍሬ ሀሳቡን ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አንብቡላቸው።
3. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ስጡ።
 - ሀ. ውድ
 - ለ. ቅርብ
 - ሐ. ማስረዘም
4. የሚከተሉትን ስርዓተ ነጥቦች በመጠቀም አረፍተ ነገር መስርቱ።
 - ሀ. አራት ነጥብ (::)
 - ለ. ጥያቄ ምልክት (?)
 - ሐ. ትዕምርተ ጥቅስ (< >)
5. ከዚህ በታች በቀረቡት የቃላት ዝርዝር ውስጥ ተውሳክ ግስ የሆኑ ቃላትን ለይታችሁ ዓፉ።
 - ሀ. አበበ፣ ገና፣ ሄደ፣ ምንኛ፣ ቢጫ፣ ትምህርት ቤት
 - ለ. ክፉኛ፣ ፊደሉ፣ ቶሎ፣ መቀሌ፣ መቼ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት በማድረግ የሚና ጨዋታ ትጫወታላችሁ።
- ካነበባችሁት አንቀፅ ውስጥ ዋናውን ሀሳብ ትፅፋላችሁ።
- ያነበባችሁት ምንባብ ውስጥ ያገኛችሁትን ዋና ጉዳይ ትፅፋላችሁ።
- ለአዳዲስ ቃላት ትርጉም ትሰጣላችሁ።
- በፅሁፍ ውስጥ ተውሳክ ግሶችን ትለያላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

የከተማ ግብርና

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ስትመለከቱ ስለምን የምታዳምጡ ይመስላችኋል?
2. «የከተማ ግብርና» ሲባል ስምታችሁ ታውቃላችሁ?
3. የጓሮ አትክልት ሲባል ምን ማለት ነው?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ሀ. ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት በማድረግ ለሚከተሉት ጥያቄዎች መልሳችሁን በቃል ለመምህራችሁ ተናገሩ።

1. በከተማ ግብርና ውስጥ ሊከናወኑ የሚችሉ ተግባራት ምን ምን ናቸው?
2. የምንባቡን አጠቃላይ ሃሳብ አሳጥራችሁ በቃላችሁ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
3. በግብርና ላይ ለመሰማራት የባለሙያ ምክር ለምን ያስፈልጋል?
4. አንድ የከተማ ነዋሪ ከግብርና ዘርፍ የሚያገኘው ጠቀሜታ ምንድን ነው?

ለ. ከዚህ በታች ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት ያደረጉ ጥያቄዎች ቀርበዋል። ለጥያቄዎቹ በፅሁፍ መልስ ስጡ።

1. እናንተ በምትኖሩበት ግቢ ውስጥ የጓሮ አትክልቶችን ትተክላላችሁ? መልሳችሁን በምክንያት በማስደገፍ ፅፋችሁ አቅርቡ።
2. በግብርና በመሰማራት እንዴት የምግብ ፍጆታችንንና ገቢያችንን ማሳደግ እንችላለን? ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
3. ለምግብነት የምትጠቀሙባቸውን አትክልቶች የምታገኙት ከየት ነው? ወላጆቻችሁን ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት አዳዲስ ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ከሰንጠረዥ እየመረጣችሁ አዛምዱ፡፡

ሰብል	ድርሻ
ማሳ	ዘዴ
ማረስረስ	ምርታማ
ማጠራቀም	የውሃ ማስተላለፊያ

1. ውጤታማ _____
2. ማርጠብ _____
3. የእርሻ ቦታ _____
4. መሰብሰብ _____
5. ብልሃት _____
6. ፈንታ _____
7. ቦይ _____
8. አዝመራ _____

ለ. ከዚህ በታች የቀረቡትን ቃላት በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን መስርቱ፡፡

1. ምርጥ ዘር
2. ፍጆታ
3. እሽት
4. መስኖ
5. ዘመናዊ

ክፍል ሁለት

ተግባር አንድ:- መናገር

ከዚህ በታች የቀረበላችሁን ጭውውት መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ጥንድ ጥንድ በመሆን የሚና ጨዋታውን ተግብሩ።

ለምሳሌ:-

ምህረት:- ኪሩቤል እኔ በትርፍ ጊዜዬ የጓሮ አትክልቶችን አለማለሁ። አንተስ?

ኪሩቤል:- አምስት እንቁላል ጣይ ዶሮዎች አሉኝ። እነሱን እንከባከባለሁ። ለመሆኑ አንቺ ምን ምን የጓሮ አትክልቶችን ታለሚያለሽ?

ምህረት:- በአብዛኛው በትንሽ ቦታ ላይ የሚለሙ አትክልቶች ናቸው። እንደ ቆስጣ፣ ሰላጣ ቲማቲምና ቃሪያ አለማለሁ። በረፍት ጊዜዬ አትክልቶችን በመንከባበብ በማሳለፌ ደስተኛ ነኝ።

ኪሩቤል:- እኔም በረፍት ጊዜዬ ከዶሮዎቼ ጋር ነው የማሳልፈው ምግብ አዘጋጅላቸዋለሁ። ለተለያዩ በሽታ እንዳይገለጡ ቤታቸውን አፀዳለሁ። እንቁላል መጣያ ቦታቸውንም አመቻቻለሁ።

ክፍል ሶስት:-ማንበብ

አይበገሬዎቹ እህትማማቾች

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. በአካባቢያችሁ ሰዎች በአብዛኛው የሚሰማሩበት የስራ አይነቶች ምንድን ናቸው?
3. «አይበገሬዎቹ እህትማማቾች» የሚለው ምንባብ ስለምን የሚተርክ ይመስላችኋል?

አይበገሬዎቹ እህትማማቾች

በአለታ ጩኮ ከተማ አቅራቢያ የሚኖሩ ስራ ያልነበራቸው ሶስት እህትማማቾች ነበሩ። ከአለታት አንድ ቀን «መፍትሄ መፈለግ አለብን ያለ ስራ እስከመቼ እንደዚህ እንኖራለን» በማለት ተመካከሩ።

«መማራችን አንዱም የሚጠቅመን ለችግሮቻችን አስበን መፍትሄ ለመፈለግ ነው። ስለዚህ አንድ ብልሃት መፈለግ አለብን» ተባባሉ። ከዚያም «የእናትና አባታችን መሬት አለ ለምን? እዚያ ላይ አንሰራም መሬቱም ጦም ማደር የለበትም» በማለት ተስማሙ። የእናትና አባታቸውን መሬት በማረስ ለመጠቀም ወሰኑ። ይሁን እንጂ ለእርሻ ስራው የሚያስፈልጉ መሳሪያዎች አልነበሯቸውም። «ለእርሻ ስራው የሚያስፈልጉንን ቁሳቁሶች እንዴትም ብለን ፈልገን ስራውን መጀመር አለብን» ሲሉ ተወያዩ።

ከዚያም አንድ ቀን በአካባቢው ወደ ሚኖረው አጎታቸው ጋር ሄደው የሚያስፈልጋቸውን የእርሻ መሳሪያ እንዲሰጣቸው ጠየቁ። አጎታቸውም በሃሳባቸው ተስማምቶ የሚያስፈልጋቸውን የእርሻ መሳሪያዎች አሟላላቸው። እህትማማቾቹም በተሰጣቸው የእርሻ መሳሪያ በመታገዝ ማሳውን አርሰው ጨረሱ። መሬቱን አርሰው ከጨረሱ በኋላ እህሉን ለመዝራት መሬቱን በውሃ ማረስረስ ነበረባቸው። ቀኑን ሙሉ በጀራካን እየቀዱ ማሳው ላይ ቢረጩትም የሚፈልጉትን ያህል አልራሰም። «እስቲ አንድ መፍትሄ አስቡ» አለች ትንሿ እህታቸው። «ወንዙ

ቅርብ ቢሆንም እንደዚህ እየቀዳን ማጠጣት በጣም አስቸጋሪ ነው አለች። ከዚያም አንድ መፍትሄ ላይ ደረሱ።

እህትማማቾች ምን አይነት መፍትሄን የሚያመጡ ይመስላችኋል?

የውሃ ማስተላለፊያ የፕላስቲክ ቱቦ ገዝተው በመጠቀም ከወንዙ ወደማሳው ውሃ ማፍሰስ ጀመሩ። በማሳቸው ላይ የተለያዩ የአዝርዕት አይነቶችን በመዝራት እንክብካቤ ያደርጉላቸው ጀመር። ማሳው ላይ ከዘሩት የእህል አይቶችም አንዱ በቆሎ ሲሆን የአፈሩ ለምነትና የሚያደርጉለት እንክብካቤ ስለተመቸው ፍሬያማ ሆነ።

አባታቸው ግን ሴት ልጅ የእርሻ ስራ ላይ ስትሰማራ የተለመደ ባለመሆኑ ተግባራቸውን ይቃወማቸው ነበር። ሌሎች የመንደሩ ሰዎች ደግሞ ልክ እንደ አባታቸው ሁሉ የሴት ያልሆነን ስራ የሚሰሩ ባለጌዎች እያሉ ይነቅፏቸውና ይጠሏቸው ነበር።

ሶስቱም እህትማማቾች የመጀመሪያውን እሽት ቆርጠው ለእናትና አባታቸው አቀረቡ። አባታቸው እስከዛሬ በሴትነታቸው ስላንኳሰሳቸው በጣም አፈረ። «ልጆቼ በጣም ተሳስቼ በድያችኋለሁና ይቅርታ አድርጉልኝ» ብሎ ጠየቃቸው። እህትማማቾቹ ግን የአባታቸውን ጉልበት እየሳሙ «አባባ ምንም ብትለን ስላስተማርክን ብቻ ባለውለታችን ነህ። በመማራችን ደግሞ መላ ፈላጊና ታታሪ ሆንን» አሉት። የመንደሩ ሰዎችም ተሰብስበው መጥተው ይቅርታ ጠየቋቸው። እህሉ ሲደርስም በመሰብሰብ አገዟቸው። የተሰበሰበውንም እህል ገበያ ወስደው በመሸጥ ብራቸውን ባንክ ሄደው የቁጠባ ሂሳብ በመክፈት ግማሹን ባንክ አስገቡ። የቀረውን ለሚፈልጉት ተግባራት አዋሉት።

ምንጭ፦ ዳንኤል ወርቁ (2011 ዓ.ም) የተማሩት እህትማማቾች፣ ተሻሽሎ የተወሰደ

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. ለሚከተሉት ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎች መልሳችሁን በቃል ተናገሩ።

1. ከምንባቡ የተረዳችሁትን ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. በምንባቡ ውስጥ ጦም ማደር የለበትም የተባለው ምንድን ነው?
3. እህትማማቾቹ ለእርሻ ስራ የሚያስፈልጋቸውን ቁሳቁስ ያገኙት ከየት ነው?
4. አንድ ሰው ችግር ሲያጋጥመው ምን ማድረግ ነው ያለበት?

ለ. ምንባቡን መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል የሆነውን እውነት ስህተት የሆነውን ደግሞ ሀሰት በማለት በፅሁፍ መልሱ። ምክንያታችሁንም በፅሁፍ አስፍሩ።

1. መማር የችግር መፍቻ ቁልፍ ነገር ነው።
2. ስራ መፍጠር የእያንዳንዱ ሰው ሀላፊነት ነው።
3. እህትማማቾቹ ውሃውን በጀሪካን እየተሸከሙ ማረስረስ አልቻሉም።
4. እህትማማቾቹ በመጀመሪያ እሸቱን ያቀመሱት ለጎረቤቶቻቸው ነው።
5. ሶስቱ ሴቶች በሚኖሩበት አካባቢ ሴት ልጅ ስታርስ የተለመደ አልነበረም።

ሐ. ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች በፅሁፍ መልስ ሰጡ።

1. ከላይ የቀረበውን ምንባብ እንደገና አንብቡና የመጀመሪያውን አንቀፅ ዋና ሀሳብ በራሳችሁ አገላለፅ አሳጥራችሁ ዓፉ።
2. ሴቶች የሚሳተፉባቸው የግብርና ስራዎች ምን ምን እንደሆኑ ቤተሰቦቻችሁን በመጠየቅ ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ተግባር ሁለት፡- አቀላጥፎ ማንበብ

ከዚህ በታች የቀረበውን ምንባብ መምህራችሁ በሚሰጣችሁ ትዕዛዝ መሰረት አቀላጥፋችሁ አንብቡ።

ደንና ህይወት

በድሮ ጊዜ አዕዋፋትና እንስሳት በጋራ የሚኖሩበት ሰፊ ደን ነበር። ፍራፍሬዎች የሞሉበት ስለነበር የተለያዩ እንስሳትና አዕዋፍ መኖሪያ ነበር። ይሁን እንጂ በአካባቢው የሰው ልጆች ከሰፈሩበት ጊዜ አንስቶ ዛሬች ክፉኛ እየተጨፈጨፉና እየተመነጠሩ አለቁ። በአካባቢውም ዝናብ ጠፋ። በአቅራቢያው የነበሩት ወንዞችና ምንጮችም እያደር እየቀነሱና እየደረቁ ሄዱ። መሬትም ተራቆተች። በዚህ ምክንያት ደን ቀስ በቀስ እየተመናመነ ሄደ። በውስጡ የነበሩት እንስሳትም ምግብ የሚሆናቸውን ፍራፍሬና ስራስሮች ለማግኘት እየተሳናቸው መጣ። ብዙም ሳይቆይ በአካባቢው ረሀብና ቸነፈር ተከሰተ። በዚያ ይኖሩ የነበሩት አዕዋፍና እንስሳት በሁኔታው ተደናገጡ። ከነበሩት ጥቂት ዛሬች የተረፉትን ፍራፍሬዎች በጋራና በቁጠባ በመቅመስ ትንሽ ወራትን አብረው አሳለፉ። ችግሩ እየበረታ ሲመጣ ጦም ውለው ማደር ጀመሩ። በዚህ የተነሳ በደኑ ውስጥ ይኖሩ የነበሩት እንስሳትና አዕዋፍ ችግራቸውን ለመፍታት ምን ማድረግ እንዳለባቸው ተወያዩ።

ምንጭ፡- ውዳላት ገዳሙ (ብድሯን ያልከፈለች ወፉ) ተሻሽሎ የተወሰደ

ተግባር ሶስት፡- ቃላት

ከዚህ በታች በቀረበት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍቺ ያፉ።

1. ያለ ስራ እስከመቼ እንደዚህ እንኖራለን።
2. እንስሳትና አዕዋፍ ደኖች ሲጠፉ መኖር ተሳናቸው።
3. በደኖች መመንጠር ምክንያት ከፍተኛ የሆነ ድርቅ ተከሰተ።
4. ሰፊው ደን ሙሉ በሙሉ በመውደሙ ከፍተኛ ቸነፈር ተከሰተ።
5. አጎታቸው ለእህትማማቾች የእርሻ መሳሪያ በመስጠት አገዛቸው።
6. በአካባቢያችን የወዳደቁ ቁሳቁሶችን በመጠቀም የውሃ መሳቢያ መስራት ይቻላል።

ተግባር አራት፡- መፃፍ

በአካባቢያችሁ በብዛት የሚመረቱ የአትክልት አይነቶችን ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል ሶስት፡- ቃላት

ተግባር አንድ፡- የቃላት ፍቺ

ሀ. በ «ሀ» ረድፍ ላሉት ቃላት ከ «ለ» ረድፍ ተመሳሳይ ፍቺ በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ.

1. የሚመነጭ
2. ተማረከ
3. ቋጨ
4. ያላሰለሰ
5. ደን
6. መዲና
7. ለገሰ

ለ.

- ሀ. እጅ ሰጠ
- ለ. ጫካ
- ሐ. የሚነሳ
- መ. ዋና ከተማ
- ሠ. ጨረሰ
- ረ. ሰጠ
- ሰ. የማያቋርጥ

ለ. በ «ሀ» ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ «ለ» ረድፍ ተቃራኒ ፍቺ በመምረጥ አዛምዱ።

ሀ

1. ብስል
2. ቁልቁል
3. መበርታት
4. ወራጅ
5. ተሸነቆረ

ለ.

- ሀ. ሽቅብ
- ለ. መዳከም
- ሐ. ጥሬ
- መ. ተደፈነ
- ሠ. ተሳፋሪ

ሐ. በሚከተሉት ቃላት ላይ የተጨመሩትን ቅጥያዎች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ለይታችሁ አስምሩ።

ምሳሌ፡- እየሄደ፤ አስተማሪ

1. እየፃፈ
2. በሬዎች
3. ሄደች
4. ሲበላ
5. ከመጣ

መ. በሚከተሉት ቃላት ላይ የተጨመሩትን ቅጥያዎች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፡- ፈለገች (-ኸች)

ወንዶች (-ኦች) 1. ወረቀቶች

2. ተማሪዎች
3. ሰራች
4. ቤቶች
5. ተመገበች

ክፍል አራት፡- ሰዋሰው

ተግባር አንድ፡- ተውሳክ ግስ

ሀ. ከዚህ በታች የቀረቡትን አረፍተ ነገሮች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ስም፣ የስም ገላጭ፣ የግስ ገላጭና ግስ በማለት ለይታችሁ ዓፉ።

ተ.ቁ	አረፍተ ነገር	የስም ገላጭ	ስም	የግስ ገላጭ	ግስ
1	ችኩል ሰው ተረጋግቶ አይሰራም።	ችኩል	ሰው	ተረጋግቶ	አይሰራም
2	ታታሪው ነጋዴ ከአዳማ መጣ።				
3	አዲሱ ልብስ በጣም ያምራል።				
4	ጀግናው ወታደር በድል ተመለሰ።				
5	ረጅሙ ሰው እየሮጠ ሄደ።				
6	ስስ ወረቀት ቶሎ ይቀደዳል።				

ለ. በ «ሀ» ምድብ የቀረቡትን ቃላት ከ «ለ» ምድብ ከቃል ክፍላቸው ጋር አዛምዱ።

ሀ

1. ሀዋሳ
2. ቀጭን
3. ወደቀ
4. ቶሎ

ለ

- ሀ. የስም ገላጭ
- ለ. ተውሳክ ግስ
- ሐ. ግስ
- መ. ስም

ሐ. ከዙህ በታች የቀረቡትን የግስ ገላጮች በመጠቀም አረፍተ
ነገሮችን መስርቱ።

1. ከዬት
2. በፍጥነት
3. እየሮጠ
4. ምንኛ
5. እንዴት

